Туркистон бир, ватан бир

Туркистон

Ёшларнинг ижтимоий-сиёсий газетаси

1993 йил 24 июль • Шанба • № 85 (14113) ترکستان * TURKİSTAN Нархи 10 сўм.

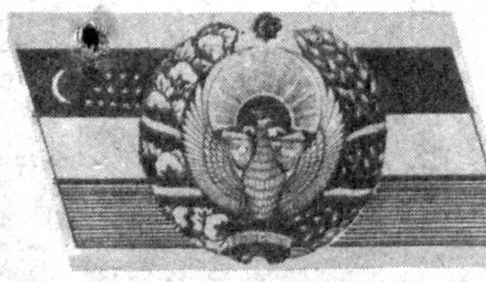

ТОШКЕНТНИНГ ҚОҚ МАРКАЗИДА...

Жаҳонгир Амир ТЕМУР ҳайкали ўрнатилади

Чексиз самовот бағрида сузиб юрган икки буюк юлдуз бир буржга кириб, кесишган чоғида дунёга келган Соҳибқирон Ватанимиз осмонида Истиқлол ва Тараққиётнинг юксак қўш юлдузи милтиллаб нур соча бошлаётган шу муборак дамларда азим пойтахтнинг марказига, халқимиз қалбига қайтмоқда.

Бани башар Соҳибқирон Амир Темур шахсини ва хотирасини мангу ёд этаркан, бизнинг-да, унинг руҳини Абадият қадар шод этмоқликка масъуллигимиз бор.

Кўҳна Шошнинг кечаю-кундуз ҳаёт нафаси кезиб юрадиган улкан хиёбонида ҳозирги кунда халқимиз ва мамлакатимиз тарихига битилгулик хосиятли ишлар дадил амалга оширилмоқда. Хиёбон теварагидаги йўл янгидан ётқизилди, чириган ва кексайган дарахтлар қирқилмоқда, шаффоф фавворaларнинг томирлари бир-бирига уланмоқда.

Биз иш қизғин кетаётган паллада Тошкент кўкаламзорлаштириш ва ирригация бошқармаси бошқарувчисининг ўринбосари Ғофир Муҳаммедовга Соҳибқирон номли хиёбонда қилинган ва қилинажак ишлар хусусида бир неча саволлар бердик. У киши жумладан:

— Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарорига биноан собиқ Марказий хиёбонга Амир Темур номи берилиб, у ерда Шарқнинг беназир саркардаси, илму урфон ҳомийси шарафига ҳайкал ўрнатилиши халқимиз кўнглидаги иш бўлди.

Пойтахтнинг Ирригация тресті, Махсус йўллар қуриш Бошқармаси, шаҳарни ёритиш Бошқармаси ва ҳарбий қисмлар ҳамкорлигида хиёбонни кераксиз дарахтлардан тозалаш, сув қувурлари ётқизиш, кабел ўтказиш ишлари жадал олиб борилмоқда. Бу ташкилотлар 400 га яқин ишчи ва хизматчи ажратдилар. Насиб бўлса, Амир Темур хиёбони тангадек жойи очиқ қолмайдиган кўкаламзор масканга айланади. Қурувчиларимиз ҳозиргача ётқизилиши керак бўлган 18 километр сув қувурининг 6 километрини ётқиздилар. Кўриб турганингиздек, ҳайкал теварағи ёппасига қадимий Шарқ нақшлари билан безатилади. Хиёбондаги кераксиз бинолар бузилиб, Соҳибқирон яшаб ўтган даврга мос янги иншоотлар тикланади, деди.

Ғофир Муҳаммедовдан кўнгиллилар Соҳибқирон хиёбони тикланишида иштирок этсалар бўладими, деб сўраганимизда, у киши бажонидил деб жавоб бердилар.

...Муборак ҳайкал ва улкан хиёбон теварагида иш қизғин кетаётган пайтда ёзнинг танқис ёмғири севалаб ўтди. Дейдиларки, яхши иш қилинаётган пайтда ёмғир ёғса, ҳосиятли бўлармиш. Чин бўлсин...

Барнобек ЭШПЎЛАТОВ,
Ўз мухбиримиз.

«ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МУСТАҚИЛЛИГИНИНГ ИККИ ЙИЛЛИГИ МУНОСАБАТИ БИЛАН ВАТАНИМИЗ ПОЙТАХТИ ТОШКЕНТ ШАҲРИДА АМИР ТЕМУР ҲАЙКАЛИ ЎРНАТИЛСИН».

(Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қароридан).

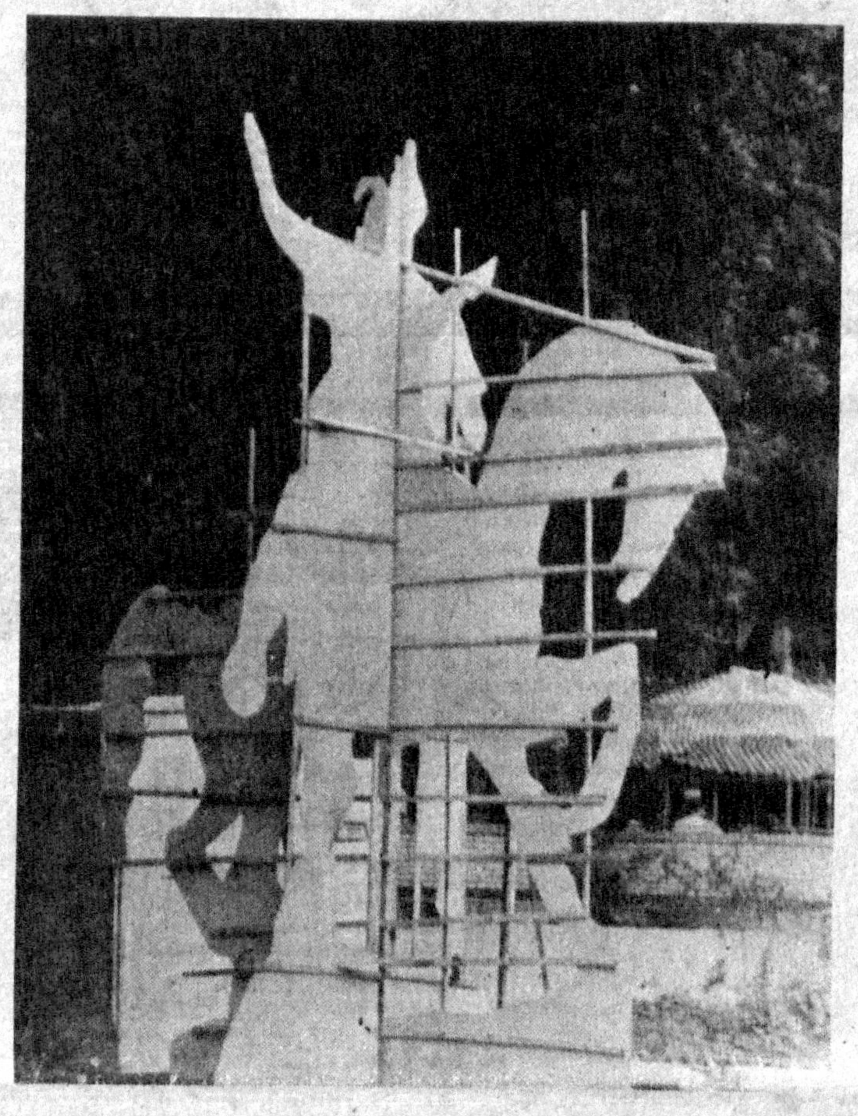

ЙИМОН ВА ҲАЛОЛЛИК ВАТАНИМИЗ РАМЗИ БЎЛСИН

Президент номига ҳар куни юзлаб хат келади. Аксарияти — ризолик изҳори. Аммо уларнинг кўпи матбуот юзини кўрмайди. Бунинг сабаби ўқувчига аён: юртимиз етакчиси Олий Кенгаш мажлисида сўзлаб туриб, «мени кўкларга кўтармаиглар, мен ҳам шу халқнинг оддий бир фарзандиман», дея илтимос қилгани ҳаммамизнинг ёдимизда.

Бугун биз Президент номига келган мактублардан бирини халқимизга ошкор этмоқчимиз. Бу хатни ёзганлар — аҳли дин. Кўпни кўрган, дунёнинг пасту баландидан бохабар, эл орасида сўзи тарози босадиган маърифатли инсонлар. Муаллифларнинг исми шарифлари кўрсатилмаганига ажабланмаслик керак. Бу ҳол, аввало — камтарликдан, қолаверса — улар буюк бир жамоадирки, барчани номбаном санамоқнинг имкони йўқ.

Муҳими шундаки, уларнинг нияти холис: қай вақт ва қандай шароит бўлмасин бандасини иймондан айирмасин. Токи у яхшилик ва ёмонликнинг фарқига борсин, тоифакашлик қилмасин, ҳалол ва пок, маърифатли ва тарбиятли бўлсин.

Дин аҳли ўта вазмин ва мулоҳазали келади. Уларнинг айтган ҳар бир сўзи пухта ўйланган ва ўлчанган бўлади. Биз бу ғоят сермазмун ва мухтасар мактубни газетхонлар эътиборига ҳавола этарканмиз, унга камтарона бир илова тарзида, янги истиқлол тарихи икки ёшга қараб кетаётган мамлакатимизнинг яқин ўтмишига бир қур назар ташланмоқни фарз деб билдик.

Динга муносабат илгари қандай бўлгани ҳаммамизга маълум. Мустақиллик боис дин аҳлига ҳам озодлик тегди. Аммо кечаги замон ғилдирагининг яна бир муддат ҳунук ғижирлаб тургани, юртимиз ташқарисида ҳам, ичкарисида ҳам айрим ғаламис кимсаларнинг дин пешволари билан янги ҳокимият ўртасига низо уруғларини сепмоқчи бўлгани сир эмас. Дин аҳли орасидан ҳам баъзи калтабинлар чиқиб, хориждан берилаётган қутқуга учиб мусулмонларни номатлуб саркашликларга ундагани, Қуръони карим ягона муқаддас низом эканини унутиб, муайян сиёсий мақсадларни кўзловчи фирқа-ю ҳизблар тузишга урингани ҳам афкор оммага аён.

Аммо бу хил жунбушлар чиппакка чиқди. Аслида шундай бўлиши ҳам керак эди. Такрор бўлса-да, Ислом Каримовнинг бир гапини эслаш жоиз келади. У киши айтган эдики, биз инсонларни «сен — коммунист», «сен — диндор» дея ажратмадик, жамиятни ўзаро зид тоифаларга парчалаб ташлашга йўл қўймадик.

Бу гап айтилганига анча бўлди. Бу орада не-не янги салтанатларнинг фуқаролари ўзаро тортишиб, турли тоифаларга бўлиниб, тўзиб кетди. Шунчаки тоифакашлик бўлса ҳам бир нав эди, аммо ўртадаги тафовут беадад одамни алвон қонига бўядики, қутқу қурбонлари бўлмиш минглаб ва миллионлаб кишининг қалб жароҳатлари ҳали-вери битиши қийин.

Нега улар — ён қўшниларимиз — муросага минглаб имкон бўла туриб, ўз вақтида ҳушёр тортмадилар? Нега улар сулҳни қўйиб, низо ва зўрлик йўлини тутдилар? Таназзул рўй бермоғини аниқ била туриб, нега ўз юртлари тараққиётини неча ўн йиллар ортга суриб ташладилар?

Бу хил изтиробли саволларга жавоб топиш мушкул. Жабрдийда кўнгилларда йиғилган қат-қат алам ҳар қандай жўяли шарҳни ҳам бирданига қабул этавермайди. Ақл кўзи қайтадан очилмоғи ва аввалгидай равшан кўрмоғи учун ҳали кўп фурсат керак.

Аллоҳ ато этмиш ҳар бир осойишта дақиқанинг қадрини зарга-да чақиб бўлмас. Тинчлик ва муроса шундай бир неъматки, одамзод уни мисоли сув билан ҳаво каби беминнат билади. Биз, кундалик меҳнат билан андармон Ўзбекистон фуқаролари: «Худога шукр, юртимиз тинчу осойиш», дея кўп гапирамиз. Бунинг сабаби билан аса ишимиз ҳам йўқ. Бу — табиий бир ҳол. Одатда ўз бурчини тўғри англайдиган ва ҳалол адо этадиган ҳар бир салтанатда шундай бўлади. Бугун, қўшни минтақалар алғов-далғов бўлиб турган пайтда, истиқлол дамларига етганига ақалли икки йил ҳам тўлмаган ёш бир давлат фуқароларининг тинчлиги ва ҳалол ризқу рўзини кафолатлаб, юздан ортиқ миллат ва элат, неча ўнлаб дину мазҳаб вакилларининг ўзаро иноқлиги сақлаб турилганида не асрор борлигини мулоҳаза этиб кўрсак зиён қилмасди.

Бу ҳолнинг сири жуда оддий — юртнинг эгали эканида. Бу сўзни айтганда нафақат юрт етакчиси Ислом Каримовни, балки ўзимизни — йигирма икки миллион нуфусли Ўзбекистоннинг ҳар бир фарзандини ҳам назарда тутмоғимиз керак. Президентнинг фазилати — мавжуд ва истиқболдаги турли-туман ижтимоий жараёнларни олдиндан ва тўғри англаганида, ўзи сезган ва билган гапларни юракдан ўтказиб, кейин ҳар биримизнинг қалбимизга етказа олганида. Фуқаронинг ютуғи — уни сайлаб янглишмаганида. Бугун ўтиш даври қийинчиликларини бошдан кечира туриб амин бўлдикки, сайлов натижалари ўзгача бўлганида иқтисодий танглик сиёсий танглиkка айланиб кетиши ва — энг ёмони — бизнинг Ватанимизда ҳам бугунги Озарбайжонча «ечим» юз бермоғи муқаррар экан.

Жамият бутунлигининг яна бир сабаби шуки, унинг мафкурасига иймон ва ҳалоллик аввал-бошдан асос этиб олинди. Янги жамият мафкураси хусусида гап кетар экан, ҳар гал қадимий тарихимиз, анъаналаримиз ва ислом динининг олижаноб ақидалари замонавий талаб ва қоидалар билан баробар тилга олиниши биз учун табиий бир ҳолдир. Бу сўзларнинг шунчаки шиор эмас, амалдаги дастур эканини дин пешволарининг мактуби яна бир карра исботлаб турибди.

ТОШКЕНТ ШАҲАР ВА ТОШКЕНТ ВИЛОЯТИ МАСЖИДЛАРИНИНГ ИМОМ-ХАТИБЛАРИ, МУТАВВАЛЛИЁТ ҲАЙЪАТИ АЪЗОЛАРИ ВА ФАОЛЛАРИ ИШТИРОК ЭТГАН УМУМИЙ ЙИҒИЛИШДА ЖУМҲУРИЯТИМИЗ ПРЕЗИДЕНТИ МУҲТАРАМ ИСЛОМ АКА АБДУҒАНИ ЎҒИЛЛАРИ КАРИМОВ НОМЛАРИГА ЮБОРИШ УЧУН ҚАБУЛ ҚИЛИНГАН

МУРОЖААТНОМА

Тошкент шаҳар, Моварауннаҳр мусулмонлари диний бошқармаси қароргоҳи, 1993 йил 14 июль.

Бисмиллаҳир Раҳмонир раҳим.

Қадрли Президентимиз, жонажон Ватанимизнинг том маънода мустақилликка эришганига икки йил бўлаётгани муносабати билан шахсан сизни ва сиз орқали халқимиз фаровонлиги йўлида камарбаста бўлиб фидойилик кўрсатаётган барча инсонларни Тошкент шаҳар ва Тошкент вилоятида истиқомат қилаётган мусулмонлар номидан самимий қутлаймиз ва сизга Ўзбекистонимизни буюк давлат қилиш йўлида амалга ошираётган ишларингизда улкан муваффақиятлар тилаймиз.

Биз шу фурсатдан фойдаланиб жумҳуриятимизнинг мустақилликка эришишида сизнинг тарихий хизматларингизни яна бир бор таъкидлаб ўтишни истар эдик. Зеро, мустақиллик сизнинг машаққатли саъй-ҳаракатларингиз, бедор ўтказган тунларингиз, одилона ва донишмандлик билан юритган сиёсатингиз эвазига қўлга киритилганини биз яхши биламиз. Шунинг учун ҳам биз сиз билан фахрланамиз ва сизни қадрлаймиз. Ўзбекистон тарихида биз, руҳонийлар, биринчи бор ҳақиқий эътиқодий ҳурриятга эришдик. Ўлкамизда очилган минглаб масжидлар, янги қурилаётган сону саноқсиз ибодатхона ва мадрасалар, миллионлаб нусхада чоп этилаётган диний китоблар бунинг яққол далилидир. Бу улуғвор ишларингиз ўлкамизда эътиқодий қадриятларимизнинг, исломий ахлоқ-одобимиз ва инсоний оқибатларимизнинг тикланишига катта ҳисса қўшаётгани ҳаммага маълум ва ҳар қандай таҳсину мақтовларга сазовордир. Аммо, афсус ва надоматлар бўлсинки, баъзи бир руҳонийларимиз бу эътиқодий ҳурриятни суиистеъмол қилишга, ғаразли мақсадларига эришиш учун биродарларимиз ўртасида мазҳабий ихтилофларни қўзғаб, улар орасига рахна солишга, тинч ва осуда ҳаётимизни бузишга, ҳатто жиноий ишлар қилишга уриндилар. Биз бундай ғаразгўй кимсаларнинг қилмишлари ислом таълимотига мутлақо зид эканини ошкор изҳор этамиз ва уларнинг барча ҳаракатларини қаттиқ қоралаймиз ҳамда жиноят содир этганларнинг қонун олдида жавоб беришларини талаб қиламиз. Чунки қонун ҳамма учун баробардир. Қонун бузилган жойда осойишталик бўлмаслиги оқил кишиларга маълумдир.

Шу муносабат билан қўшни Тожикистондаги ислом мутаассибларининг ёлғон ваъдаларига алданиб, қўлларига қурол олиб ватандошларига қарши курашаётган ислом аҳлларини биродаркушлик урушига чек қўйишга даъват этамиз ва пайғамбаримиз Алайҳиссаломнинг қуйидаги ҳадисларига амал қилишига чақирамиз. «Қўли ва тили билан мусулмон биродарига озор бермайдиган кимса,— ҳақиқий мусулмондир!»

Биз мусулмон биродарларимиз шуни яхши англаб олишларини истар эдикки, ислом мутаассиблари — исломнинг муқаддас таълимотларига зид ўлароқ, уни ниқоб қилиб олиб, сиёсий ҳокимиятни қўлга киритишга уринаётган бир ҳовуч дунёпараст ва мансабпараст ғаразгўйлардир.

Муҳтарам Президентимиз, биз Сизнинг дину диёнатимиз равнақи, сафларимизни бирлаштириш, ёшларимизни исломий урф-одатлар руҳида илм ва маърифатга муҳаббатли қилиб тарбия этиш, миллатлараро дўстлик ришталарини мустаҳкамлаш, халқларимиз моддий фаровонлигини ошириш, Ватанимиз мустақиллигини асраш, юртимизда тинч ва осуда ҳаётни барқарор этиш йўлидаги буюк ишларингизда мададкор бўламиз, деб ваъда берамиз.

Аллоҳ таоло Сизга доимо ёр бўлсин!

Ёшлар билан учрашувлар

Жиззах вилоят ҳокимлигида ёшлар вакиллари билан учрашув бўлди. Унда йигит ва қизларнинг мустақиллигимизни мустаҳкамлаш, иқтисодий ислоҳотларни амалга оширишни жадаллаштириш, тадбиркорликни, аҳолига маиший хизмат кўрсатиш соҳасини ривожлантиришдаги ўрни ва вазифалари муҳокама этилди. Вилоят ҳокими А. Тошкенбоев шу ҳақда маъруза қилди.

Учрашувда сўзга чиққанлар республикамизда ёшларнинг билим олиши, ҳунар ўрганиши учун шароитлар яратилаётгани, уларни ижтимоий ҳимоялаш чоралари кўрилаётгани учун республика раҳбариятига миннатдорлик изҳор этдилар, Ватан равнақи йўлида бор куч-ғайрат ва билимларини аямасликларини айтдилар.

Учрашувда Ўзбекистон Президентининг Давлат маслаҳатчиси У. Азимов сўзга чиқди.

Йиғинда Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Марказий Қўмитасининг котиби И. Бибиков қатнашди.

* * *

НАВОЙИ вилоятида ҳам худди шундай учрашув бўлиб ўтди. Унда вилоят раҳбарлари ва ёшлар вакиллари қатнашишди. Учрашувни вилоят ҳокими А. Айдарқулов очиб, ёшлар билан ишлашни янада жиддийроқ ва амалийроқ тарзда олиб бориш ҳақида гапирди. Шундан сўнг вилоят ҳокимининг ўринбосари Ҳ. Фахриддинов вилоятда ёшлар тўғрисидаги Давлат қонунининг амалга оширилиши ва йигит-қизларнинг халқ хўжалиги барча соҳаларидаги иштирокини кучайтириш масалалари тўғрисида сўзлади. Қизғин баҳс ва мунозараларда ўтган йиғин ниҳоясида фаол ёшларга эсдалик совғалари топширилди, катта концерт намойиш этилди.

Учрашувда Ўзбекистон Республикаси Президенти девонининг масъул ходими И. Саидов, вилоят халқ демократик партияси кенгашининг биринчи котиби Б. Рўзиевлар иштирок этишди ва сўзга чиқишди.

* * *

Сирдарё вилояти ҳокими ёшлар билан учрашди. Мулоқот давомида вилоят ҳокими Ботир Маҳмудов ёшлар тўғрисидаги Давлат қонунининг бажарилиши ва Президентимизнинг ёшларга оид фармонларининг вилоятда қандай амалга оширилаётганлиги тўғрисида маъруза қилди. Учрашувда вилоят ёшларининг вакиллари, ишлаб чиқариш илғорлари, Ёшлар Иттифоқи шаҳар ва район қўмиталари ходимлари, район ва шаҳар ҳокимликларининг ёшлар ишлари бўйича ўринбосарлари иштирок этдилар.

Сўзга чиққан ёшлар Президентимизнинг келажак авлодга кўрсатаётган ғамхўрлигига миннатдорчилик билдириб, мустақиллигимизни янада мустаҳкамлаш учун бор куч-ғайратларини ишга солиб меҳнат қилажакларини таъкидладилар.

Учрашувда Ўзбекистон Республикаси Президентининг Давлат маслаҳатчиси Усмон Азимов қатнашди ва сўзга чиқди.

* * *

Андижон вилоят ҳокимлигида вилоят ёшлар фаоллари билан учрашув бўлиб ўтди. Учрашувда вилоят ҳокими Қ. Обидов ёшларга эътибор, уларни ижтимоий ҳимоя қилиш, «Ёшлар тўғрисидаги Давлат қонунининг» бажарилиши ва мустақилликнинг икки йиллигини муносиб нишонлашда ёшларнинг ўрни масалалари бўйича маъруза қилди. Йиғинда сўзга чиққан ёшлар ташкилотлари етакчилари жойларда йигит-қизларга ва улар ташкилотларига эътиборни янада кучайтириш лозимлиги тўғрисида гапиришди. Учрашув ниҳоясида ёшлар фаолларига ҳокимликнинг эсдалик совғалари топширилди. Шундан сўнг Навоий номли истироҳат боғида йиғин иштирокчиларига дастурхон ёзилди.

Учрашувда Ўзбекистон Республикаси Президенти девонининг масъул ходимлари И. Саидов, Ў. Раҳматов ва Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Марказий Қўмитасининг биринчи котиби А. Орзиматовлар иштирок этишди.

ИЛМ ЧЕГАРА БИЛМАЙДИ

Мана бугун «Ўзбекистон — келажаги буюк давлат» дея баралла, фахр ва ифтихор билан гапираяпмиз. Зеро, мустақилликка, тараққиётга чанқоқ халқимиз бундай улуғвор ва тантанали изҳори дилга лойиқдир. Чунки жонажон мамлакатимиз бўйлаб олиб борилаётган истиқболли келажак учун сув ва ҳаводек зарур бўлган қатор тадбирлар шундан далолат бериб турибди.

Маълумки 1992 йилнинг 8 майида Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазири Ж. Абдуллаев ва Миср Араб Республикаси таълим вазири Ҳусайн Комил Баҳоуддин жаноблари томонидан икки давлат ўртасида ўзаро маданий ва маънавий ҳамкорликни йўлга қўйиш юзасидан битим имзоланганди. Бундан ташқари Миср Араб Республикаси таълим вазирининг ўринбосари Фаррух Ал-Фаттоҳ бошчилигидаги ҳукумат делегацияси шу йилнинг май ойида юртимизга сафари пайти Тошкентда Миср Араб Республикасининг илм ва ўқитиш Маркази очиш тўғрисида расмий келишиб олинганди. Ушбу шартномаларда ҳар иккала Шарқ мамлакатлари ўртасида олий таълим соҳасида ҳамкорлик қилиш масалалари бўйича аниқ вазифалар белгиланган эди. Шунга кўра Миср Араб Республикасига ҳар йили 20 нафар ўзбекистонлик талаба иқтисодий фанлар, араб тили ва адабиёти, ислом тарихи, техника ва бошқа фанлардан сабоқ олиш учун борадилар. Шунингдек, ҳар йили маърузалар ўқиш, илмий рисолалар тақризларида қатнашиш учун профессор ва ўқитувчилар ҳам ўзаро фикр алмашиш учун ташриф буюриб туришади.

Куни кеча Ўзбекистон Республикаси Олий таълим вазири Ж. Абдуллаев Миср Араб Республикасининг Россиядаги элчихонаси маданият ишлари бўйича маслаҳатчиси Нобил Ал-Нажжорни қабул қилди. Учрашув чоғида ҳар иккала томондан имзоланган шартномалар қандай бажарилаётгани юзасидан фикр алмашдилар. Шунингдек, Республикамиз пойтахтида Миср Араб Республикасининг илмий марказини очиш борасида қизғин суҳбат бўлди. Ташкил этилажак мазкур марказ Марказий Осиё давлатларидан биринчи бўлиб Ўзбекистонда қад тиклаётгани мамнуният билан қайд қилинди. Илмий марказ учун жой Тошкент шаҳрининг энг қулай ва кўркам кўчаларидан бирида ажратиладиган бўлди. Илм ва маърифат соҳасида олиб борилаётган бундай салмоқли тадбирлар мустақиллигимизни мустаҳкамлаш учун ғоятда муҳимдир.

С. РАУФ.

СЎНГГИ ХАБАР

ЯНГИ ТАЙИНЛАНИШЛАР

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Саидмухтор Саидғозиевич Саидқосимовни Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазири қилиб тайинлади.

Шу вазифада ишлаб келган Содиқ Солиҳович Сафоев эса Президентимизнинг Фармонига биноан Ўзбекистон Республикасининг Германия Федератив Республикасидаги фавқулодда ва мухтор элчиси қилиб тайинланди.

ГРЕЦИЯДАН КЕЛГАН «ОЛТИНЛАР»

Грециядан хушхабар келди: эркин кураш бўйича ўсмирлар ўртасида жаҳон биринчилигида қатнашган Ўзбекистон командаси катта муваффақиятни қўлга киритди. Иккита спортчимиз тошкентлик Рамил Исломов ва наманганлик Таймуроз Урусов энг юксак мукофотга сазовор бўлди, яна иккита спортчи эса ўз вазнларида жаҳондаги энг кучли олти полвон сафидан жой олди.

Сўнгра эркин курашчилар спорт майдонини классик курашчи полвонларга бўшатиб бердилар. Бу мусобақаларда ҳам тўртта ўзбекистонлик ёш полвон иштирок этаяпти.

ГЕНЕРАЛ НИГОҲИ ОСТИДА

Москвадаги «Измайлова» Спорт саройида ўсмирлар ўртасида таэквандо бўйича биринчи жаҳон чемпионати якунланди. 30 дан зиёд мамлакат вакиллари қаторида бизнинг таэквандочиларимиз ҳам муносиб қатнашишди. Шахсий биринчиликда ҳамюртимиз В. Қулаҳметов (63 кг.) ғолиблик шоҳсупасининг энг юқорисига кўтарилди. Қизлар ўртасида вакиламиз Н. Нам (42 кг.) кумуш медаль совриндори бўлди. 53 кг.лик вазнда Н. Загидуллина россиялик А. Дементьева билан, 60 кг. лик вазнда Л. Гольсман канадалик К. Шервуд билан учинчи ва тўртинчи ўринларни бўлишиб олишди.

Мусобақаларда иштирок этган Халқаро таэквандо федерациясининг (ИТФ) асосчиси ва президенти генерал Чой Хун Хи спортнинг бу тури кўплаб мамлакатларда ривожланаётганидан мамнунлигини билдирди.

(Ўз мухбиримиз).

НОГИРОНЛАР УЧУН СПОРТ МАКТАБИ

Наманган шаҳар ҳокими Бобур номли маданият ва истироҳат боғининг биллиард хонаси ўрнида ногиронлар учун жисмоний тарбия ва спорт мактаби очиш ҳақидаги қарорга имзо чекди. Мактаб керакли спорт анжомлари билан жиҳозланди. Энди бу ерда спорт усталари В. Худяков ва Б. Чванов 200 нафар ногиронга жисмоний тарбия машқларини ўргатмоқда.

Вилоят Қизил ярим ой жамияти ва шаҳар меҳршафқат фонди яқинда ногирон болаларга 24 та махсус аравача совға қилишди.

Р. АКБАРАЛИЕВ.

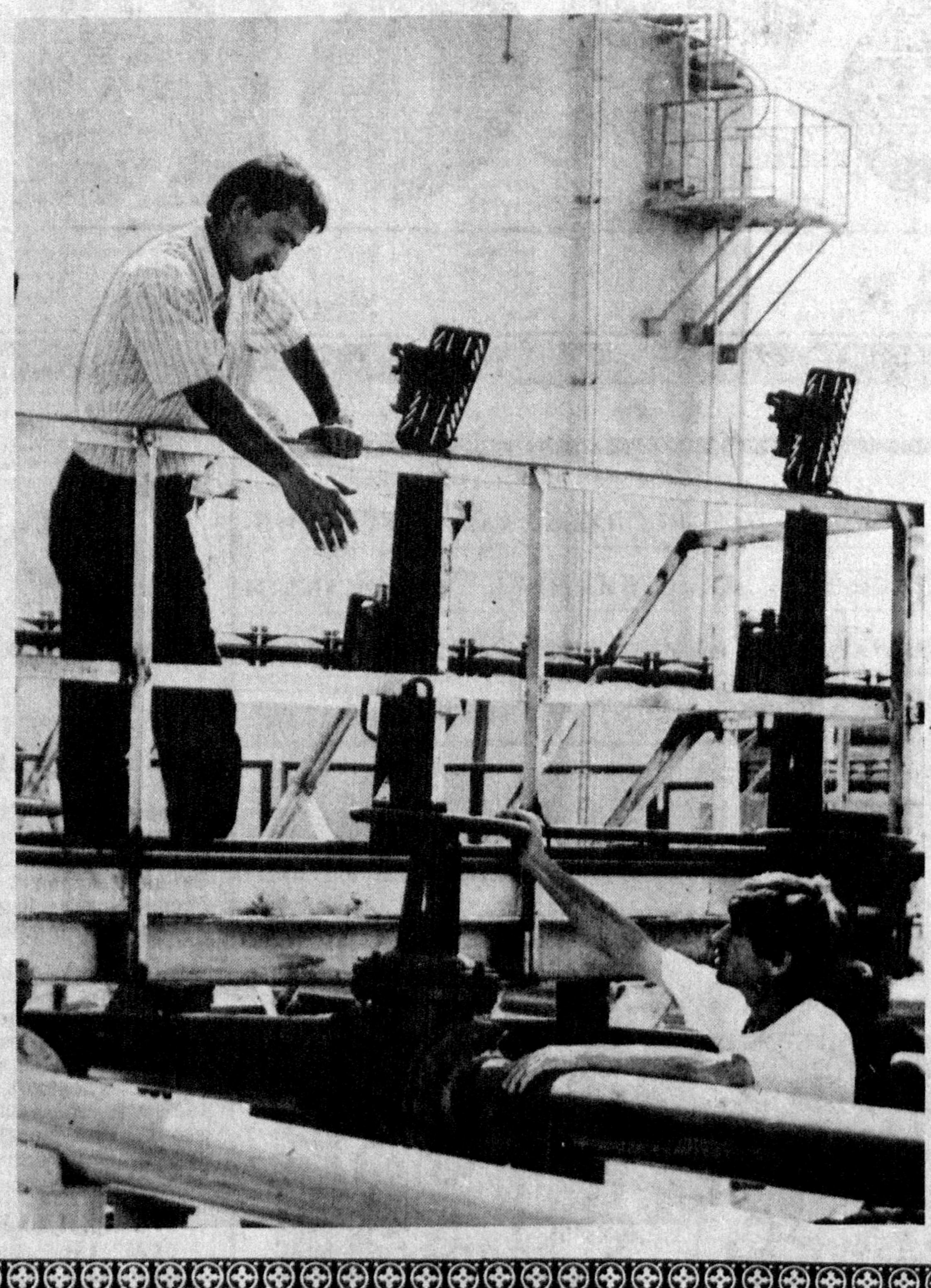

БЕНЗОКОЛОНКАЛАР БЕКОР ТУРМАЙДИ

ТОШКЕНТ ЯҚИНИДА НЕФТЬ МАҲСУЛОТЛАРИ КАТТА ОМБОРИ ВА ТАҚСИМЛАГИЧИ БАРПО ЭТИЛДИ

«Ўзбекдавлатнефтмаҳсулот» нефть маҳсулотлари билан таъминлаш акциoнерлик бирлашмасининг Чинободдаги корхонасидан дизел ёнилғи тўлдирилган дастлабки бензин ташийдиган машиналар йўлга чиқди. Яқин вақт ичида бу ерга Чимкент нефтни қайта ишлаш заводидан нефть қувури орқали бензин кела бошлайди.

— Бизнинг нефть базамиз Тошкентдан 22 километр масофада жойлашган, — дейди нефть маҳсулотлари билан таъминлаш Чинобод корхонасининг директори Я. Мўминов. — Пойтахт автокорхоналарини ёнилғи билан таъминлаётган Пахтабод базасига нисбатан бизнинг корхонамиз истеъмолчига уч баравар яқинроқ жойлашган.

Нефть базаси ҳудудини кўздан кечирар эканмиз, директорнинг сўзи билан иши бир эканлигини тушунасиз. Ҳар бири 2 минг куб метр сиғимли 10 та ёнилғи идишларининг ҳаммаси пухта қурилган. Уларнинг қопқоқлари ҳар қандай ҳароратда ёнилғи буғининг чиқишига йўл қўймайди. Ёнғин чиқиш хавфи эса бутунлай тугатилган.

Махсус эстакадада бир вақтнинг ўзида 24 та бензин ташийдиган машина тўлдирилиши мумкин. Диспетчернинг машиналар ёнида туриши шарт эмас. Махсус бошқарув пультида тугмачани босиб, зарур миқдордаги ёнилғини ўлчаб берилаверади. Бензин ташийдиган машина цистернаси беш-олти минут ичида тўлади. Автомат бензин қуйишни вақтида тўхтатади.

Янги нефть базаси Тошкент шаҳри ва пойтахт вилоятини нефть маҳсулоти билан таъминлашга мўлжалланган. Лекин хоҳлаган киши бу ерга кира олмайди. Ёнилғи фақат шартнома асосида ва тўлов қобилиятига эга ҳамкорларга берилади. Ҳар бир шофёрга сифат ҳужжати ҳам топширилади. Башарти бензин қуйиш станцияларида «аралаш» бензин сотилаётган бўлса, бунинг учун айбни корхона ўз зиммасига олмоқчи эмас. Шуни ҳам айтиш керакки, бу ерда жуда яхши жиҳозланган техник-кимёвий лаборатория мавжуд. Унда заводдан олинадиган ёнилғининг ҳам, бензоколонкаларда сотилаётган ёнилғининг ҳам сифатини тезда аниқлаш мумкин.

Чинобод нефть базасида келажакни ўйлаб иш қилинмоқда. 50 минг куб метр ёнилғи сиғадиган идишларнинг яна бир блокини қуриш мўлжалланмоқда. Ходимларни ижтимоий ҳимоялаш масалалари ҳал этилади. Пансионат барпо этиш, якка тартибда уй қурувчилар учун ер ажратиб бериш ҳам назарда тутилган.

(ЎзА мухбири).

СУРАТДА: операторлар Аброр Ҳожимуродов ва Тоҳир Собировлар иш устида.

Суратчи Р. НУРИДДИНОВ (ЎзА).

Дунё бизни танимоқда, биз дунёни

АМРИҚОЛИКЛАР ЎЗБЕКЧА ГАПИРИШАДИ

МИЛЛИЙ қадриятларимиз топталиб, энди қайта тикланаётган йиллар. Баҳор фасли эди. Ўзбекистонга «Дўстлик» жамияти орқали Америкадан бир меҳмон келадиган бўлди. Биз — шу жамиятнинг Фарғона бўлимидагилар уни кутиб олиш учун тайёргарлик кўра бошладик. Тошкентдан юборилган телефонограммада келаётган меҳмон асосан бизнинг миллий урф-одатларимиз билан жуда қизиқаётгани айтилган ҳамда имкони борича унга миллий анъаналаримиз билан боғлиқ бўлган анжуманларни кўпроқ кўрсатиш сўралган эди. Ниҳоят, меҳмон келадиган куни Фарғона аэропортига чиқдим.

Самолётдан 25 ёшлар чамасидаги ўрта бўйли, соқол қўйган, кўк кўз, елкасига сарғиш рангли, спортчиларникига ўхшаш сумка осиб олган йигит тушди. Мен билан сўрашиш учун қўл узатаркан:

— Ассалому алайкум, яхшимисиз? — деди соф ўзбекчада. — Исмим Виллиам Фиер. Яхшиси, Билл деяверинг, — деди қўлимга ўзининг ташриф қоғозини тутқазиб.

Сўнг қўшиб қўйди:

— Мистер Али, илтимос, ўзбек тилида гаплашсак? — деди. Мен ҳам бирдан «бажонидил» дея рози бўлдим. Кейин Билл «бажонидил» деган ўзбекча сўз эмас шекилли?

— Топдингиз, форсча бўлса керак, яъни «жоним билан» деган маънода. Билл ён дафтарчасини олиб «бажонидил» — «Жоним билан» деб ёзиб қўйди.

— Ўзбекча гаплашиш сизга яхши, менга...

— Тушунаман, сизга инглизча гаплашиш фойдалироқ. Фор Практис — практика ҳам нима эди, ха тажриба орттиришингиз учун. Лекин марҳаматингизни мендан аямассиз деб ўйлайман. Чунки узоқ Америко Қўшма Штатларидан атайин ўзбек тилини ва ўзбекона урф-одатларни ўрганаман деб келдим.

— Нима, сиз америқолик ўзбекларданмисиз?

— Э-э, йўқ, мен соф америқоликман.

— Унда ўзбек тилини қаерда бунчалик яхши ўрганиб олдингиз?

— Биласизми, бундан бир неча йил муқаддам қўлимга инглизча «Дунё халқлари эртаклари» китоби тушиб қолди. Шу китобда ўзбек халқ эртакларидан намуналар бор экан. Бу нарса мени ўзига жуда ром қилиб қўйди. Дунёда шундай мамлакат борлигини билмас эканман. Чунки бизда Совет Иттифоқини «Русия» деб атайдилар. Мен сўзлашгичлардан «Ўзбек», «Ўзбекистон» деган сўзларни топиб, бу мамлакат ҳақидаги маълумотларни ўргандим. Қисқаси, уч йил олдин Ўзбекистонга сайёҳ бўлиб келдим. Тошкент, Самарқанд, Урганчни кўрдим. Ҳамма ердан турли ўзбекча китобларни, инглизча, ўзбекча луғатлар ва сўзлашув китобларини сотиб олдим. АҚШга қайтгач, аввал мустақил, сўнг Университетда ўзбек тилини ўргандим. Кўплаб ўзбек газета ва журналларига обуна бўлганман.

— Касбингиз нима?

— Университетда социологиядан дарс бераман. Докторлик ишимни ўзбек урф-одатларидан ёқлаш ниятидаман. Чунки, бу ажойиб миллат тарихини ўрганганим сайин тубсиз хазинага кириб боргандай ҳис қилаяпман ўзимни. Бу халқнинг бой тарихи, бугуни мени ҳайратга солаяпти.

Уйланганман. Оилам Шарқ мусиқасидан дарс беради. Битта қизимиз бор.

Суҳбатимиз шу ерда тўхтаб қолди. Меҳмонни «Интурист» меҳмонхонасига жойлаштириб, тушдан кейин Фарғона бозорига йўл олдик. Бозорга кираверишда йўлнинг икки томонида новвойлар нон сотишарди.

— Ассалому алайкум! — деб салом берди Билл нон сотаётган бир ўзбек аёлига.

— Здравствуй! Бери, лепошка, горячий, — деди аёл Биллнинг саломига рус тилида алик олиб. Билл менга маъноли қараб қўйди. Бозор ичкарисига кириб мева растасини айлана бошладик.

— Неча пул? — сўради Билл пиёладай катта анорни қўлига олиб.

— Бери, слаткий гранат, бери, — деди 50 ёшлар чамасидаги Марғилон дўппи кийган киши.

— Мен сизга ўзбекча гапирдим. Сиз нега русча жавоб бераяпсиз?..

— Э-э, билмасам, қаерликсана болам, ўрис деб ўйлабман сени...

Яна бозор айланамиз.

— Ассалому алайкум, тоға, олма қанча пул? — сўради Билл «ў» ни чолдан «г» товушини бироз «г»га ўхшатиб талаффуз қилар экан.

— Валайкум ассалом! Келинг оқсоқол. Қиммат эмас. Жуда яхши олма. Қанча тортай?

— Мен оқсоқол эмасман, сариқ соқолман, — деди кулимсираб Билл, — америкоoликман.

— Ие, ие, ҳай. Ўғлим, шуни олдинроқ айтмайсизми, меҳмонман деб.

— Хуш келибсиз, қадамларига ҳасанот. Қани-қани, бу ёққа ўтсинлар, марҳамат. Бу Америкодаям ўзбеклар бор эканда-а?

— Кўп, лекин мен ўзбек эмасман, ота!

— Кимсиз бўлмасам?

— Айтдимку, америколикман, деб. Ўзбекча ўрганаяпман.

— Ие, Америкодаям ўзбекча ўқишадими-а?

— Ҳамма ерда эмас. Университетнинг туркология факультетида ўргатишади.

— Э-э, қойил-е! Бизни тилни шунчалик ўрганибсиз, отангизга раҳмат! Қани, ўғлим ўтиринг, бир отамлашайлик.

* * *

ЭРТАЛАБ Шоҳимардонга кетишимиз керак бўлгани учун йўл-йўлакай бозорга тушиб мева-чева ва овқатга харажат қилиб олдим. Билл ноннуштадан сўнг мени кутиб ўтирган экан. Машинага ўтириб Шоҳимардонга жўнадик.

— Яхши. Мистер Али, агар малол келмаса менга ўзбек урф-одатлари ҳақида гапириб берсангиз. Масалан нима, фюнерал ҳаҳ, нима эди...

— Дафн маросимлари.

— Ҳа, ҳа, дафн маросимлари ҳақида, Билл ён дафтарини олиб «фюнерал — дафн маросимлари» деб ёзиб қўйди-да, сўнг тўйлар ҳақида ҳам имкони борича батафсилроқ гапириб берсангиз, — деб илтимос қилди.

— Жоним билан, — деб мен уни қизиқтирган маросимлар ҳақида батафсил гапириб бердим. Гап суннат қилиш ҳақида борганда Билл:

— Бизда Америқода ҳам суннат қилиш бор, — деб қолди.

— Албатта, мусулмончилик қаерда бўлса, суннат қилиш ҳам ўша ерда бор. Қолаверса, АҚШда, айниқса, Нью-Йоркда яҳудийлар кўп. Сизларда Нью-Йоркни яҳудийлар шаҳри ҳам дейишади, тўғрими?

— Ҳа, тўғри.

— Ана шу яҳудийларда ҳам болаларни жуда ёшлигидан суннат қилиш одати бор.

— Америқода суннат қилиш учун мусулмон ёки яҳудий бўлиш шарт эмас, — деди Билл гапимни бўлиб. — Бизда христианларнинг ҳам кўпи суннат қилинган. Мана, масалан мен ҳам христиан бўлатуриб суннат қилинганман.

Шоҳимардонда Кўксув дарёси бўйига жойлашган дам олиш уйларининг бирига жойлашдик. Қоровул билан гаплашиб бироз бўлса ҳам дарё бўйида усти ёпиқ шийпонга жойлашган сўрига ўзбекча жой қилдирдим. Билл билан ҳаражатларни дастурхонга қўяр эканмиз, шеригимизга қозонлардан текис ва кичикроғини танлаб, палов пишириш учун ўтин ҳозирлашни буюрдим. Қоровул тоғадан битта аччиқ кўк чой дамлаб беришни сўраб Билл иккаламиз сўрининг икки тарафига бир-биримизга қараб ўтирдик. Қисқача Қуръон сураларидан ўқиб юзимга фотиҳа тортдим. Мени жим бўлиб кузатиб турган Билл ҳам менга эргашиб икки қўли билан юзларини силаб, фотиҳа ўқигандек бўлди.

— Хў-ўп, дўстим Билл, режа тузиб олсак. Ҳозир иккаламиз бир пиёладан чой ичиб, мева-чеваларидан тановул қилиб, сўнг ўзбекча—фарғонача паловни бошлаймиз. Кейин ошнинг сувини қуйиб, қиёмига етгунча тоққа чиқамиз. Бу ердан икки чақирим нарида тахминан икки минг метр баландликда «Кўли Куббон» деган кўл бор. Ана шу кўлни томоша қилиб қайтамиз. Шунда ош ҳам роса ошбоп бўлиб қолади. Сўнг ошни еб «Фарғона қайдасан!» деб уйга жўнаймиз, маъқулми?

— Жуда яхши. Ўзбекча дам олиш учун нима зарур бўлса, мен розиман, — деди Билл.

Биз Билл билан биримиз сабзини ювиб, иккинчимиз арчиб, биримиз гўшт, иккинчимиз пиёз тўғраб ўғлагда куйганинга қадар, жиззавой-ошнинг ҳовурдоҳ гўшти билан Биллнинг кайфиятини кўтардим. Гарчи нокамтарлик бўлса ҳам айтай. Дам олишнинг бундай усулини ўйлаб топганим менга чет элликлар орасида катта шуҳрат келтирди. Ошнинг сувини қуйиб, шофёримизга ўтни паст ёқиб миллатлиб қайнатишни буюрдим, гуручни ўзимиз дамлаймиз, — деб уқтирдим. Мақсад Биллга ўзбекча палов пиширишнинг ҳамма нозик томонларини ўргатиш эди. Биз иккаловлон Кўли-Куббонни кўриб келиш учун пиёда йўлга тушдик. (У баландликка тоға осма йўл қурилмаган эди) Йўл-йўлакай у ёқ-бу ёқдан гаплашиб, кўлга етганимизни билмай қолдик. Эрта баҳор бўлгани учун ҳали Шоҳимардонда дам олиш мавсуми бошланмаган эди. Шу боис йўлда ҳам, кўлда ҳам ҳеч ким кўринмади. Ҳамма ёқ жим-жит, фақат ондасонда тоғма-тоғ учиб юрган қушларнинг чуғурлаши эшитиларди, холос. Кўлда ҳам сув унча баланд эмас... Июнь, июль ойларида кўлни тўлдириб турувчи сувнинг ярмидан бироз кўпроқ сув бор эди. Кўлнинг суви жуда типтиниқ эди.

— Мана шу Қўли-Қуббон бўлади, — дея ҳикоямни бошладим, — аввал қаттиқ ер қимирлаши пайтида дарёнинг икки томонидаги тоғнинг қулаши натижасида юқоридан келаётган дарё йўли тўсилиб қолиши оқибатида ҳосил бўлган. Пастда биз кўрган тиниқ Кўксув дарёси, сувни мана шу кўлдан олади. Сув ҳозир биз келган йўл остидан ер тагидан икки километр йўл босиб, сўнг дарёга қуйилади. Сув ер остида фильтрланиб оққани учун ниҳоятда тоза ва ширин.

— Кўлда балиқ ҳам бўладими?

— Бор, жуда оз. Фарель балиғи бўлиши мумкин. Биласизми, қарияларнинг айтишича, мана шу кўл сувида бир чўмилган одам (айниқса, қиш чилласида) тумов деган дарднинг нима эканини билмасмиш. Шу боис биз ҳам бир чўмилсак, ёмон бўлмасди...

— Агар ўзбекча дам олиш программасида чўмилиш ҳам бўлса, мен қарши эмасман.

Биринчи бўлиб ўзимни сувга ташладиму, сувнинг совуқлигидан ўқдек отилиб сувдан чиқдим. Орқамдан Билл сувга шўнғиди. Баданимдан пиёлага янги қуйилган чойдай ҳовур чиқарди. Билл мендан кўра совуққа чидамлироқ экан. У сув ичида бир минутдан кўпроқ сузиб кейин сувдан чиқди.

— Оҳ, қандай маза, — деди ўнг қўлининг кафти билан қулоғини тўсиб бир оёқлаб тош устида ирғиб, қулоғига кирган сувни қоқар экан.

— Ана энди тумовдан бир умрга қутулдингиз.

— Қайдам, деб қўйди у бўйнини елкалари ичига тиқиб қунушар экан.

— Яна чўмиламизми?

— Бўлгандиров, — жавоб берди Билл ҳамон қунушиб турар-кан...

Янгитали УСМОНОВ.

РАНГ-БАРАНГ ОЛАМ

1 ОЙ ОТ УСТИДА ЯШАДИ

● ВЕНЕСУЭЛАДАГИ нефть компанияларидан бирида ишловчи Карло Монтес оғайниси билан гаров ўйнади. Гаров шартига кўра, у бир ой давомида от устида яшаши керак эди. Ўртага катта пул тикилди.

Монтеснинг сабрига қойил қолиш керакки, у бир ой умуман отдан тушмасдан яшади-я. Овқатни ҳам от устида еди, сувни-да от устида ичди, уйқу-ю, бошқа ишлар ҳам от устида бўлди. Қойил. Бироқ гаровда ютишга ютди-ю, кейин бир ой роса қийналди. Чунки оёқлари бир ой давомида акашак бўлиб юрди.

ЯРАТГАННИНГ КАРОМАТИ

● ИНСОН ўз ташқи кўринишидан нолимагани маъқул. Ҳар қалай чидаш керак. Мана, англиялик Томас Веддернинг бурни 19 сантиметрни ташкил этади. Лекин бояқиш чидаб юрибди.

Покистоннинг Пунжаран деган қишлоғида яшовчи бир аёл эса бир йўла 9 нафар эгизак туққан. Бу ҳам яратганнинг инсонга кўрсатган кароматидир.

Римлик Калькателли ҳам бир йўла 6 та ўғил туғиб, эрини хурсанд айлаган. Францияда эса жуда кичкина аёл яшайди. Ҳозир у 37 ёшда бўлишига қарамай бўйи атиги 43,3 сантиметрни ташкил этади. У ҳам ўз жисмидан нолиётгани йўқ.

ИНСОН 70 ЙИЛ МОБАЙНИДА...

● ҲИСОБ-КИТОБ қилишларича, инсон ўртача 70 йиллик ҳаётида 11 тонна нон, 70 пуд (1 пуд 16,3 килога тенг) туз ва етти тонна гўшт, тухум ва балиқ истеъмол қилар экан. Шунингдек, 42 тонна суюқлик ичаркан. Бунга она сути-ю, чой, сув ва арақ-парақлар ҳам киради.

ҚОР БОШҚА ДАВЛАТДАН ОЛИБ КЕЛИНАДИ

● ДАНИЯЛИКЛАР чанғи спорти «жинниси». Аммо бу ўлкада қор кам ёғади. Шу важдан ҳам улар қорни темир йўл орқали, яъни вагонларга юклаб Норвегиядан олиб келишади ва тепаликларга сепиб чиқишади. Бу олиб келинган қорларни улар шунчалар эъзозлашади-ки, эриб кетишига йўл қўйишмайди.

БУ КЎҲНА ДУНЁ

ВОҚЕАЛАР · ХАБАРЛАР · ҲОДИСАЛАР

ЎЗБЕК ЎҚУВЧИЛАРИ ТУРКИЯДА

АРЗУРУМ. Онадўлу агентлигининг хабарига кўра, Ўзбекистондаги хусусий турк лицейида аъло баҳоларга ўқиган 25 ўқувчи Арзурумга келди. Шаҳар водийси ёрдамчиси Мурод Йилдирим ва Отатурк университети ректори Эрул Ўрол ўқувчиларни қабул қилиб, уларга хилма-хил совғалар улашишди.

Ўзбекистондаги турк лицейи мудири Адем Осалиўғли турк ишбилармонларининг моддий ёрдами билан қурилган билим масканида таълим жараёни турк ва инглиз тилларида олиб борилаётганини айтди. Унинг таъкидлашича, ҳозирги пайтда Ўзбекистонда 7 та хусусий турк лицейи бор. Айни пайтда Тошкентда қизлар учун махсус лицей ҳам қурилмоқда.

Ўзбекистонлик ўқувчилар саёҳат давомида Истанбул, Бурса ва бошқа шаҳарларда ҳам бўладилар.

КЕЧА · БУГУН · ЭРТАГА

● ТОШКЕНТДА халқаро Динмуҳаммад Қўнаев жамғармасининг Ўзбекистон бўлими очилди. Техника фанлари номзоди Қарсибой Тожиддинов мазкур бўлим раиси этиб сайланди.

● ҚРИМДА Қора денгиз соҳилида жойлашган Севастополь шаҳри учун Россия билан Украина республикалари ўртасида баҳс-мунозара кетаяпти. Россия Олий Кенгаши уни рус шаҳрига айлантириш ниятида. Украина парламенти эса Севастополни ўзининг ҳудудидаги қонуний шаҳар, деб билади. Ана шу мураккаб масалани ҳал этиш учун тез кунлар ичида Б. Ельцин Украина Президенти Л. Кравчук билан учрашади.

● РОССИЯ - ФРАНЦИЯ экипажидан иборат бўлган «Союз ТМ-16» космик кемаси Жезқазғон шаҳридан 130 километр узоқликда омонэсон ерга қўнди.

● ЎТГАН КУНИ Бош вазир Сергей Терешенко бошчилигидаги Қозоғистон республикаси ҳукумат делегацияси амалий ташриф билан Литвага келди. Советлар Иттифоқи тарқалиб кетганидан сўнг икки давлат ўртасида узилиб қолган иқтисодий, савдо, илмий-техникавий ва маданий алоқаларни тиклаш ҳукумат уйида бошланган Литва — Қозоғистон музокараларининг асосий мавзуси бўлди.

Тўла ҳамфикрлик руҳида ўтган музокаралар якунланганидан сўнг делегациялар раҳбарлари С. Терешенко ва А. Шлежявичюс ўз давлатлари ҳукуматлари номидан бир қанча шартномаларга имзо чекдилар.

● БОКС бўйича собиқ жаҳон чемпиони Муҳаммад Али 1980-88 йиллари Эрон-Ироқ урушида тутқунликка тушган ҳарбий асирларни тўла ва ҳеч қандай шартларсиз алмаштиришга Эрон раҳбариятини кўндиришга яна бир бор уринмоқ учун кеча Бағдоддан Теҳронга келди.

● БИЛАСИЗМИ? Россияда ҳозир 18 миллион мусулмон яшайди. Кейинги вақтда жуда кўп мадраса ва масжидлар қурилди.

● РОССИЯДА оддий сувоқчи энг катта олим — академикдан ҳам кўп маош оларкан.

● ҚИЗИҚ ажабтовур воқеаларнинг гувоҳи бўлиб турибмиз. Яқинда Туркманистон Фанлар Академияси илмий кенгаши С. А. Ниёзовни Фанлар Академиясига ҳақиқий аъзо қилиб сайлади ҳамда унга сиёсий ва иқтисодий фанлар доктори, деган илмий даражани бериш тўғрисида қарор қабул қилди. Қизиғи шундаки, Президентнинг ўзи ўша илмий кенгашнинг раисидир. Бунгача у Фанлар Академиясининг фахрий аъзоси, ҳатто ўзининг номидаги қишлоқ хўжалик Академиясининг ҳам ҳақиқий аъзоси эди.

● ГЕРМАНИЯЛИК дунёга машҳур теннисчи-миллионер Борис Беккернинг хотини қора танли экан. У яқинда ватанини тарк этмоқчи. Кўпчилик ҳолатларда хотинини менсимасликлари асосий сабабдир.

● ТОЖИКИСТОННИНГ Панж чегара туманида вабо касаллигига учраган 14 киши ва шу хавфли касаллик юққан икки киши рўйхатга олинди. Бу касаллик Тожикистонга қўшни Афғонистондан ўтган. Эпидемия Афғонистонда икки ойдан кўпроқ вақтдан буён давом этмоқда.

● ҚОЗОҒИСТОН космосни ўзлаштириш ва ядро энергиясидан тинч мақсадларда фойдаланишда Ҳиндистон билан ҳамкорликни ривожлантиришга тайёрлигини маълум қилди. Қозоғистон Бош вазирининг ўринбосари Галим Абилсеитов Деҳлида Ҳиндистон Бош вазири П. В. Нарасимха Рао билан учрашув чоғида, жумладан, Бойқўнғур космодромининг ракеталарни учириш комплексидан биргаликда фойдаланишни таклиф қилди.

● ИСРОИЛ билан Сербия ўртасида махфий шартнома мавжуд. Бу шартнома асосида Серб қўшинлари қуршаб олган Босния ва Герцеговина районларидаги яҳудийлар бемалол Исроилга жўнаб кетишлари мумкин. Серб маъмурларининг ушбу «яхши ният ифодаси» эвазига Тель-Авив Сербияга Исроил қурол-яроғларини етказиб бериш мажбуриятини олган.

БАҒДОДДА ТИНЧЛИК БЎЛАДИМИ?

Сўнгги йиллар ичида Очуннинг энг қўҳна давлатларидан бири ҳисобланган Ироқ мамлакати осмонидан қора булутлар аримай қолди. 1980—88 йиллар давом этган Ироқ-Эрон уруши сулҳ билан тугагач, икки дарё оралиғидаястанган диёрдан тинчлик мангуга қўналға топгандек эди. Аммо 1990 йил августида Ироқнинг Қувайт ҳудудини забт этиши туфайли бошланган уруш жабрдийда халқ бошига яна янги балолар ёмғирини бошлаб келди.

1991 йилнинг январида Бирлашган Миллатлар Ташкилотига аъзо бўлган 30 га яқин давлат Ироқни тартибга чақириш учун Форс кўрфазида уруш ҳаракатларини бошлаб юборган бўлса, Америко Қўшма Штатлари собиқ Президенти Жорж Буш ҳаётига суиқасд уюштиришда айбланган Бағдод яқинида яна Оқ уйга нишон бўлди.

Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Ироқ раҳбари Саддам Ҳусайн юргизаётган жангари тутумни қораламоқда. Бу — тўғри. Аммо, айримлар назарида шундай нуфузли халқаро уюшма Америко ҳукмрон доираларининг таъсиридан чиқолмай, вазиятни бир томонлама таҳлил этмоқда. Бундай кишилар фикрича, Форс кўрфазидаги урушда ҳам, ўтган ойда уюштирилган ҳужумдан кейин ҳам Ироқ томони қора, ҳужумкорлар эса бутунлай оппоқ бўлиб қоляпти. Оддий халқ эса ҳам уруш, ҳам иқтисодий қамалдан азият чекмоқда.

Январь ҳужуми чоғида Ироқ ҳарбий заводини мўлжаллаб отилган Америко қанотли ракетаси Бағдод марказидаги «Ар-Рашид» меҳмонхонасини вайрон қилганди. Ўшанда Пентагон буни «Ироқ тўпларидан отилаётган ўқлар «Томагавк»ни мўлжалдан чалғитиб юборди», деб изоҳлашганди. «Ньюсуик» журналининг ёзишича, аслида ракеталар жанубдан эмас, балки шимолдан — Эрон осмони орқали учган ва манзилга ета олмай қулаб тушган.

Ироққа қарши қайта ҳужум хавфи ҳамон сақланиб турибди. АҚШ конгресси маълумотлари бўйича, савдо ва иқтисодий қамалларга қарамасдан Форс кўрфазидаги урушдан сўнг Ироқ ўз ҳарбий-саноат қудратининг 80 фоизини тиклаб улгурган. Устига-устак, Ироқ ўз ҳарбий корхоналарига БМТ кузатув асбоблари ўрнатилишига узоқ қаршилик кўрсатди. Жумладан, унинг иккита ракета учириш полигонига видеокамералар ўрнатилишини пайсалга солиши оқибатида БМТ томонидан иқтисодий қамал шартларини бекор қилиш номаълум муддатга кечиктирилди. Ироқ аҳолисига озиқ-овқат ва дори-дармон харид қилиш учун хорижга 1,6 миллиард доллар миқдорида нефть сотиш билан боғлиқ музокара ҳам тўхтаб қолди. Оқибатда Ироқ аҳолисига очлик таҳдид сола бошлади.

Газеталардан бири Ироқнинг Мисан вилоятида Тож-ал-Маариқ суғориш каналининг очилиши ҳақида қизиқ суратлавҳа эълон қилди. Суратда: шарқираб оқаётган зилол сувга завқ билан термулаётган ночор, аммо бахтиёр одамлар. Лавҳада: «Уруш мамлакат иқтисодиётини таназзулга етаклаган бўлса-да, Ироқ яшаяпти, тикланаяпти», деган сатрлар. Мамлакатда тинч меҳнат учун пойдевор, халқда яратувчанлик ишига рағбат чорак аср муқаддам пайдо бўлган эди. Ўшанда ҳокимият тепасига келган араб социалистик уйғониш фирқаси ташаббуси билан ер ислоҳоти бошлаб юборилган, меҳнат, ижтимоий таъминот соҳасида янги ва халқчил қонунлар қабул қилинган эди. Салкам ўн йилга чўзилган араб-курд низосига барҳам берилиши эса нур устига нур бўлди. Шу яхши кунларнинг муборак ёди сифатида 17 июль Ироқ халқининг миллий куни, деб қабул қилинган.

Яқиндагина ироқликлар ўзларининг ана шу миллий байрамини нишонладилар. Бир кун уруш хатаридан вайрона, йўқчилик балосидан яланғоч кўнгиллар деразаси байрам қуёшига ланг очиб қўйилгандек бўлди. Деҳқон фурсат топиб, занг босган кетмонни қўлга олди-ю, чарчоқ хаёлидан шу фикр кечди гўё:

— Бағдодда тинчлик барқарор бўлармикан?..

Ғулом МИРЗО,
ЎзА мухбири.

ПРЕЗИДЕНТ Н. МАНДЕЛАНИНГ ЗИЁФАТИ

Африкаликлар миллий конгрессининг Президенти Н. Мандела ўтган якшанба куни 75 ёшга тўлди. Бу кунни у оиласи билан ўтказди. Бир кун аввал Йоханнесбургдаги энг қимматбаҳо «Карлтон» осмонўпар меҳмонхонасининг ресторанида зиёфат берилган эди. Унга кириш паттаси 150 доллардан ошди. ЖАРдаги барча етакчи саноат корпорациялари, банклар ва телекомпанияларнинг вакиллари тантанали зиёфатда ҳозир бўлдилар.

Н. Мандела ўспиринлик чоғидаёқ Жанубий Африкани ирқчиликдан халос этиб, апартеидни гўрга тиқишга қасамёд қилган эди. Ирқий айирмачилик тизимига қарши бу курашчини 1964 йилда Претория маъмурлари умрбод қамоқ жазосига ҳукм қилган эдилар. «27 йил зиндонда ётган Н. Мандела эндиликда озодлик тимсоли ва миллионлаб жанубий африкаликларнинг порлоқ келажакка бўлган умидига айланди», — деб ёзади «Соуэтан» газетаси.

(ЎзА).

Эркаклар аёллар ҳақида

ҚИЗ БОЛАНИНГ ҚАЛБИ

ҚИЗ БОЛАНИНГ қалби бамисоли очилаётган ғунча япроғидек тиниқ-тоза бўлади. Ғунча гулбаргига бармоқ тегса, оғули из қолади. Бир оғиз қалтис, ноҳис сўздан қиз қалби яраланади. Ҳали у ширин орзулар қучоғида: фалакда енгил учгиси, оламни қучгиси, нозик меҳри билан, ҳусни билан борлиқни ром этгиси келади. Муҳаббат ҳақида сўз борса, овчи қошида турган оҳудек ҳадиксирайди. Қанчалик ҳадиксираса, шунчалик туғёнга келади. Лаблари сезилар-сезилмас қимтинади. Ўзини босишга, бепарво тутишга ҳаракат қилади. Лекин сиртини тинчлантирса кўкси, кўксини тинчлантирса сирти шамол баргларни тебратгандек тебранади.

Унинг нозик юрагида муҳаббат садафи... садаф ичра бебаҳо — шаффофлик сочгучи дур пайдо бўла бошлайди. Унга яхши ният билан боққан одам туғёнга тўлади. Ёмон ният билан боққан киши, бу дурни сотиб ҳам бўлса, олгиси келади. Бу каби ҳолатлар қизни сергаклантириб боради. Ҳадиксиратади. Қўрқув-ваҳм уйғотади. Юқоридаги айтганимиз тиниқ, тоза гулбаргга ғуборлар қўна бошлайди.

«Олайган кўз» яхши сўзга кўнмаса жеркиб беришни ўрганади. Тўғрироғи, ҳаёт уни шунга ўргатади.

Энди, марваридгулни нозик қоғозга ўралган қанддек авайлаб ўстирган ота-она ҳам тергай бошлайди.

«Нега кеч келдинг?..», «Қаёкда эдинг?», «Бунча кўзгуга тикилмасанг?», «Ҳуснингни ҳадеб кўз-кўз қилаверма...»

Тушунинг ахир, қиз ҳуснини кўз-кўз қилаётгани йўқ. Табиат шундай гулни яратиб қўйиб, унинг ўзи ҳуснни кундан-кунга очилтираётибди. Кўзига малоҳат, лабига ширин сўз бераяпти. Тонг эркалаяпти, куёш қиз юзларига шуурини сочаяпти. Шамол сочларини тўзғитаяпти... Олис ёки яқин муҳаббат имо қиляпти. Кўҳлик оила чорлаяпти...

Қиз энди бегона уйга боришга тайёргарлик кўра бошлайди...

«Бир уйнинг бекаси бўламан», деб ширин-ширин орзулар билан келин бўлган қиз, қўрқув билан биринчи (янгалари қошида) «эгасига» топширади. Шу билан унга нафақат имтиҳон, балки умрини топширади. Уч-тўрт кун азоб билан ўтган кунлар ё асал бўлиб туюлади, ё заҳар.

Ҳали эсанкирашдан ўзига келмаган ёш келинчакни қайнона ҳам, куёв ҳам авайлагиси келади. Лекин авайлаш улар-чун хавфлидек туюлади.

Шундай қилиб, ўн-ўн беш кун оралаб ўз уйига бориб турган келиннинг аста-секин фироқлари орта бошлайди.

Вой бошқоронғиликнинг азоблари, доғ бўлган ёғ ёнига боргиси келмаганлари, нима қилсин, кир ювса ҳам, иш қилса ҳам бели оғрийди. Лекин ноилож...

Ҳамма уни эркалаётгандек, аммо ҳамма унга азоб бераётгандек туюлади. Эсон-омон кўзёриб олса эди. Кўнгил қурғур нимабалоларни қўмсайди-ей. Ўша матоҳ бўлса гўрга, бўлмаса яна куёвнинг қулоғига шивирлайди: «Адаси, тузлов қимматми?» ёки «Бодринг дўконга чиқдимикан?», «Қурт сотадиган боққол амаки, ҳалиям...»

— Куни-кеча ўнта қурт билан бир кило бодринг олиб келган эдим-ку?! Дарров еб бўлдингми!?

— Ўзингиз кичкинтойларга улашиб бердингиз-ку!

— Ҳей, эсимдан чиқибди... Хўп эрта-индин бозор-ўчарга тушарман, ўшанда...

Она ҳаражат қилиб келган ўғлига эшиттириб: — Кенжамда кўмир гилватасига бошим қоронғи бўлган эди, сенда эса пахса деворнинг тупроғини ялабман-а. Бошқоронғулик қурсин!.. Замонасига яраша-да, айланай...

Ширин гап билан келиннинг жонини олади. Қўлига тусаган нарсасини ушласа қайнонанинг гапи қулоққа ўткир михдек қоқилаверади. Энди у муғомбирликни ўрганади. Балки муғомбирлик эмасдир.

— Фалончи тусаган нарсасини емаган экан, чақалоғи нақароқ туғилибди.

Куёв қўрқиб кетади:

— «Вой падарлаънат, мен сенга қоплаб олиб келиб бераман.»

— Ойим билмай қўяқолсинлар, ноқулай-да...

Туғруқхонада-ку.. аёл бўлгани учун илк бор афсус чекади. Димоғини дори ҳиди, бошқоронғу кезларидаги аччиқ тутун каби, қон ҳиди каби ўртайди. «Тавба, бунча сурбетлик қилишмаса атаганимиз бор-ку, ахир!» Оқибатда кимга нима беришликни билмай қолади. Эсон-омон чақалоғини олиб чиқиб кетса бас, бошқа келмайди бу ерга... Ҳамшира-дояларни жуда ширин сўз бўлишади дейишарди-ку».

Қирқ кун чилла яна азоб билан ўтади. Йўқлаб келувчиларнинг кўплигини айтмайсизми? Бор ташвиш ҳали илвиллаб турган нозик танага суюнчи эса қайнона қўйнига тушади.

Ўзи томонидан келганлар суюнчининг ярим-ёртисини қайнонага берса, ярим-ёртисини беркитиб «ёш» онага беришади.

Эркак чойхона ва ошхўрликдан «хўроз» бўлиб келади.

Энди эрига ҳийла қилишни ўрганади.. Балки ўрганмас... ким билади дейсиз...

Хуллас, нозик келинга оилада муқим бўлиб қолиш учун нақадар катта сабр-қаноат, бардош керак бўлади. Нозик жисмидаги тоғдек иродаси чидаса-чидайди, бўлмаса синади.

Оиланинг иши судгача бориб етадиганлари ҳам бўлади. У ердаги туҳматларга фақат ҳўкиз терисидан қулоқ ва бет керак бўлади, — бет қотади.

Ҳатто сурбетлик шу даражага бориб етадики, «Уйнаши бор — бировдан» деган туҳматлар ҳам бўлиши мумкин. Далил сифатида. «Фалон синфдоши билан қўл ушлашиб турганини кўрганмиз» дейишади.

Келин бу гаплардан ўзини бутунлай йўқотиб қўяди. Тўнини «терс» кийиб олади.

— Ҳа, бола бировники, — дейди даҳшат билан ёлғон гапириб.

Энди қуда томонларнинг бир-бирларига лой чаплашларини эшитаверасиз.

Илойим иш судгача бориб етмасин-да.

Бу гаплар билан мен ҳеч кимни турмушдан бездирмоқчи эмасман. Билъакс айрим яқин-йироқ кузатувлар шу фикрларни уйғотди.

Пок орзуларингиз ушалиб, ширин турмуш қувончлари қанотига олсин сизни, азиз Сингиллар!

МУҲАББАТ СИЗНИ ЭРКАЛАСИН! Оқила бўлинг! Ҳеч қачон самимийлигингизни йўқотманг! Орзуингиз ушалиб, инсоф-иймонли оилага буюрган бўлинг, бундай оилалар жуда кўп, зеро, умр толеси биргаликда, аҳилликда бунёд бўлади.

Шуҳрат ОТАБЕК ўғли.

Чиқмағай оҳим менинг...

...Касалхона либосида ғарибдан-ғариб кўринаётган, мушт зарбидан юз-кўзлари моматалоқ бўлиб кетган, ўн гулидан бир гули очилмаган келинчак. У неча кунларки, тароқ кўрмаган, ортида ҳалатга тўшалиб ётган сочларини ҳушсизгина олдига йиғганча, кўзларини яшириб эзилиб-эзилиб йиғлайди. Фақат оҳсиз пинҳона йиғлайверади. Худди жарга тушиб кетгану энди у дунёси-ю, бу дунёси шу жарликда ўтаётгандек нажотсиз йиғлайверади...

У кунгина неча-неча йигитлар тушларида ҳам суюб етолмаган, бугун эса бир бурдагина бўлиб ғамга қоришиб қолган жувон билан суҳбатлашиш, унинг дардини қаламга олишнинг ўзи бешафқатликдир. Аммо доим бири кам бу фоний дунёнинг яна бир аччиқ ярасини сир тутиб урчишига йўл бермоқдан кўра бу бешафқатликни афзал кўрдик...

Шамсия асли Нуротадан. Билганидан қилгани хушрўй, қўллик-оёқликкина, боадаб қизларини ота-она ёмон кўздан, ёмон сўздан асраб ҳар қадами тергаб улғайтиришди. Гўёки муҳаббат ҳам, кўнгил хоҳиши-ю, ҳис-туйғулар ҳам сиртмоқлангандек... Шу йўсин қизлари ўн саккизга тўлар-тўлмас узатиб юборган волидаси ҳам, падари бузруквори ҳам Шамсия гап сўзсиз «бегона» бўлиб кетмаганидан ўзларича хотиржам бўлишди...

Ҳаёт бешафқат экан. Йўқ ҳаёт эмас, Шамсиянинг тақдирини чилпарчин қилиб ташлаган ғўрлик, кўрлик, нодонликдай чиркин ҳислатлар бўлди. У дастлаб икки-уч йил фарзандсизлик азобини тортди. Елиб-югуриб топган дилбандининг ҳам умри қисқа экан. Кейин Шамсия яна иккиқат бўлди, лекин ҳомилани вақти-соати етгунча кўтариб юра олмади... Яна... Оиланинг тинчи йўқолди. На куёв, на Шамсия шахсий ҳаётлари ҳақида жиддий ўйлаб кўришга журъат қилишаолмасди. Бора-бора йигит кунора ичиб келадиган, аламидан хотинини дўппослайдиган одат чиқарди. Шамсия оҳсиз дардини ичга ютди. Бировга бир нарса дейдиган бўлса, ўртада қариндошлик. Лекин охирги марта қандай қилиб шифохонага тушиб қолганини унинг ўзи ҳам элас-элас билади... Бу ёғи суриштира-суриштир, миршаблар, қонунчилик...

— Қариндошларимизнинг бири келиб, бири кетиб ётибди, — дейди Шамсия ўзини йиғидан тўхтата олмай. Лекин улар кўпроқ менинг саломатлигимни сўраш учун эмас, балки эримнинг муносабатини ҳаспўшлашим қариндошлар ўртасига совуқчилик туширмаслигимни талаб қилиб кетишяпти. Ҳақиқатан ҳам бизнинг оиламиз барбод бўладиган бўлса, оға-иниларимиз ҳам икки томонга ажралиб, бир-бирларига душман бўлиб кетиши ҳеч гап эмас... Шамсия йиғи аралаш узоқ гапирди.

...Биз баъзи сабабларга кўра Шамсиянинг асл исмини пинҳон тутдик. Лекин баён этмоқчи бўлган муддаомизнинг моҳияти бу билан ўзгариб қолмайди. Наинки, Шамсиядек фиғони ичида юрган юртдошларимиз афсуски орамизда анчагина. Қариндошчилик ришталарини мустаҳкамлаш йўлида умрлари бир омонат кўприк янглиғ оёқ ости бўлаётганлар миллатимизнинг равнақига камар бўлмоқ ўрнига ҳам жисман, ҳам маънан мажруҳлик азобини чекишга гирифтор этилаётир.

Бундайларнинг аччиқ қисмати гоҳ қон-қариндошлар ўртасида совуқдан-совуқ душманлик оловини ёқиб кетса, гоҳ бегуноҳ гўдакларнинг умрбод ногиронлик азобини тортиб ўтишларига сабаб бўлаётир.

— Вилоятимиз бўйича 1992 йили 23 минг 40 нафар чақалоқ дунёга келди, — дейди вилоят ҳокимлиги Соғлиқни сақлаш бўлими бош генекологи Р. Т. Бобоқулов. Шулардан 74 нафари заиф, яъни туғма касалликлар билан туғилган дея ҳисобга олинган. Бу фарзанд кутаётган оила, гўдагини тўққиз ойдан ортиқ не-не азоблар билан кўкраги остида кўтариб юрган аёл учун катта фожиадир. Боланинг турли заифликлар билан туғилишининг сабаблари кузатилганда, кўп ҳолларда яқин қариндошларнинг турмуш қуришлари оқибати эканлиги исботланган. Бундай ҳолатлар айниқса вилоятимизнинг Нурота, Навбаҳор, Хатирчи туманларида кўп учрайди. Бегуноҳ норасидаларнинг ёруғ дунёга нимжон, гоҳи қўл, оёқ бармоқларининг калта, танглай, оғиз тузилишларидаги ноўхшовликлар ҳатто баъзан ички организмларидан бирининг йўқлигини тасаввур қилишнинг ўзи даҳшат! Нима қилиш керак? Бу фожиани ҳис қилган қалбнинг дилини ана шу сўроқ қийнаши аниқ. Тўғри, бугунги кундаги экологик муҳит, оналарнинг турли касалликлар билан ҳомиладорлик даврини ўтказиши ҳам бунга сабаб бўлади. Аммо жуда кўп ҳолларда бу йўқотишнинг замирида қариндошларнинг жуфтлашуви ётади. Соғлом авлоднинг вояга етиши учун аввало у соғлом тўрт мучали саломат, ирсий касалликлардан йироқ бўлиб дунёга келиши керак.

— Ёшлар оила қурмасдан бурун, ана шу мавзуда суҳбатдан ўтмоқлари шарт, — дея суҳбатимизга аралашади врач гинеколог З. С. Жуманазарова. Бунинг учун эса ҳар бир вилоят, туманларда «Оила ва Никоҳ» медицина генетика бўлимлари ишлаб туриши, улар никоҳ бўлимлари билан ҳамкорликда иш олиб бормоғи керак...

...Қариндошларнинг қуда-анда тутинмоқлари яхши ният, яхши орзулар билан бошланган иш бўлиши аниқ. Лекин оқибат-чи?! Шифокорлар бу номувофиқликларнинг фожиали таъсирини ҳар томонлама медицина хулосалари, ҳаётий мисоллар билан асослаб беришган... Бундай жуфтларнинг болалари сиҳат-саломат бўлиши мумкин. Лекин касаллик белгилари уларнинг фарзандларига, невара-чевара ҳатто эвараларига ўтиши ҳам кузатилган... Турли ирсий касалликлар, моддалар алмашинуви туфайли пайдо бўладиган касалликлар яқин қариндошлар ўртасидаги никоҳларда бошқаларга қараганда бир мунча кўп учрайди. Лабораторияда олиб борилган илмий кузатишларда қандли диабет билан оғриган беморлар ва уларнинг зурриётида шу касалликнинг кўплаб учраганлиги аниқланди. Шу нарса диққатга сазоворки, қандли диабет дардига мубтало бўлган беморлар авлодида яқин қариндошлар ўртасидаги никоҳлар 9,6 фоизни ташкил этади...

Башорат қилишларича баъзи халқларда доно бир таомил бўлиб, улар ўз қариндошларига, бир ота-онадан тарқалган авлодлар орасида никоҳланувга йўл қўйишмас экан. Ҳатто улар ўзлари яшаган аҳоли ҳудудидан ҳам қиз олмасликка ҳаракат қилишиб, бошқа ҳудудлардан уйланишаркан. Бинобарин уларнинг фарзандлари гўзал, доимо соғлом, бақувват, нуқсонсиз бўларкан. Бу ибратли одат рус, украин, белорусь, қозоқ миллатлари ўртасида кенг тарқалган. Бизда-чи?! Халқимизнинг бағри кенг, меҳри дарё. Айниқса, элимиз хаста, ногирон бечорани кўрганда ҳар несидан кечишга ҳозир. Лекин бу олижанобликнинг ўзи жуда-жуда кам! Наинки, биз бугун ўнларнинг, юзларнинг дардли умрларига сабаб бўладиган яхши ният-нодонлик билан амалга ошириладиган яқин қариндошларнинг жуфтлашуви унинг битмас асоратлари ҳақидаги надоматли сатрларимиз ҳам ана шу ажойиб замондошларимизнинг ҳаётидан олингандир. Эвоҳким уларнинг чиқмаган оҳи! Фарёдсиз йиғламоқ эса азобданда азобдир. Мен эса бу азобни ўзингизга, зурриётларингизга, қариндош-уруғларингизга журъатсиз, нодонларча сотиб олманг, дея жар солгим, бу ундовни шеърий сатрларимга тукким келади:

Йиғламангиз кўзларнинг
нами, малҳам бўлмас —
малҳам журъатдир.
Нодон бўлманг, бўлмангиз
сўқир,

Йиқилмасдан турмоқ
шарафдир.
«Бу дунёнинг доим
бири кам» дея эгиб
ўтмангиз бошни
Аслида-чи курашмоқ
учун берилган бу
қадим ҲАЁТДИР.

Ойбуви ОЧИЛОВА.
Навоий шаҳри.

Сиз нима дейсиз?

МЕН ҲАҚМАНМИ, У?..

Биз севишиб турмуш қурмадик, мен онамнинг дилларига ишондим: биз Умида билан бахтли яшай бошладик. Ўқишга борамиз, дарс тайёрлаймиз, ижара уйимизнинг эгалари алоҳида туришади... Умида менга «Биз институтни тугатиб, шаҳарда қоламиз-а...» деб бир неча бор айтган, менинг ҳам фикрим шу.

...Аммо тақдирнинг бир зарбаси фикр-режаларимизни ағдар-тўнтар қилиб юборди: дадам тўсатдан қон босимлари ошиб, вафот этдилар.

...Мен бир-иккита маъракалари ўтар-ўтмас, сиртқига ўтказиб, уйга кетиш тараддудига тушдим.

— Қишлоққа бутунлай кетамизми? — деб сўради Умида, ҳамма режам аниқ бўлгач.

— Ҳозирча айтолмайман... балки укаларим уйлангач, қайтармиз...— дедим.

Умида мен билан бирга бормади. Ўқишини ҳам сиртқига ўтказмади, лоақал дадамнинг маъракаларига ҳам келмади. Ҳаммасининг ўрнига бир парча хат олдим: «...Биламан, сиз мени виждонсиз деб лаънатлаяпсиз... лекин... мен дунёда бир марта яшайман. Ўзингиз ўйланг: ҳаммомсиз уй... ёзи билан экин-тикин, мол... Йилнинг уч фаслида тиним йўқ, бундан ҳам даҳшатлироғи, қишлоқда одамнинг кўнглидаги нақшлар ўчиб кетади, еб-ичиш, уйқу, қора меҳнат... Мен Сизни севаман, лекин Сиздан ҳам ўз инсонлигимни баланд қўяман. Инсон инсондай яшаши керак, узр...».

...Мен бундоқ ўйлаб кўрсам, Умида ҳам ноҳаққа ўхшамайди... унинг ҳам ўз орзулари бор... бироқ бизга «Оила — муқаддас» деб уқтиришган-ку... Муқаддас нарса учун бошқа ҳамма нарсалардан кечилмайдими...

Умида ҳали ёш, турмуш қурса керак... Наҳот, мен билан ўтган фурсатлар яна биров билан такрорланса... Шунда унинг инсонлиги синмайдими?

Ўйлаб-ўйлаб уйимга етолмайман... биз оила қуришга тайёр бўлмай оила қурдик, шекилли... Умуман, оила сабоғини биз кимдан олмоғимиз керак?

ҚУДРАТ.

СЕВИНАМАН ТИНИҚ ЮЗИНГДА
КЎРИБ ТУРСАМ УЗИМНИНГ АКСИМ...

Суратчи
А. МИРЗАЖОН.

КУНГЛИНГИЗГА КУЧИРИБ ОЛИНГ

«ЮЗ БИР ҲАДИС»ДАН

Хотинларнинг энг қутли-ю, хайрлиси, эрларига машаққати енгилроқ бўлган хотиндир.

* * *

Агар эр билан хотин бир-бирига муҳаббат-дўстлик назари билан қарасалар, Аллоҳ таоло уларга раҳмат назари билан қарар. Агар эр хотинининг қўлидан тутса, гуноҳлари бармоқ ораларидан тўкилиб кетар.

* * *

Аллоҳ таоло ризолиги учун бир-бирига чин муҳаббат қўйган кишилар Арш соясида бўлурлар.

* * *

Хотинлар эрларининг ярим қисмидирлар.

* * *

Одамларнинг ёмонроғи бор давлати билан хотин ва бола-чақаларига торлик қилувчи кишидир.

* * *

Ёшлик — девоналикнинг бир бўлаги, аёл — шайтоннинг тузоғидир.

* * *

Бировнинг хотини билан зино қилишдан сақланингиз, ўз хотинларингиз ҳам ўз иффатларини сақлайдилар. Оталарингизни ҳурмат қилингиз, болаларингиз сизни ҳам ҳурмат қиладилар. Бир кишига биродари ўзининг гуноҳсиз эканини билдириб, узр тилаб келса, ҳақли-ҳақсиз бўлса ҳам, унинг сўзини қабул этсин. Агар шуни қабул этмаса менинг қўлимдан сув ича олмас.

* * *

Рашк — имондан, рашксизлик мунофиқликдандир.

Муҳаббатнома

Бибисора ТУРОБОВА

ХАЙРЛАШГУМ СИЗ БИЛАН

Хайрлашгум сиз билан, иплар қолгай узилмай,
Меҳр қурган иморат ҳувлаб қолгай бузилмай.
Узоқларда куйлайман бағрим қону кўксим чок,
Сизга эса барибир, бор-йўқлигим сезилмай.
Тахтдай қулайди бахтим, ёрилмайди юрагим,
Тирик қолгум, севгимнинг мозорлари қазилмай.
Фақат шеърда қанотим, у ҳам қондур сизни деб,
Кўкарсайди рақиблар оёғида эзилмай.
Ҳар замонда бир кўрсам кўрмагандай ўтарман,
Бемор бўлгай юрагим, беморликдан тузалмай.
Ўтиб кетгай умрлар бегонадан-бегона,
Мен ҳам ўтгум сиз ҳақда бир ойдин шеър ёзолмай.

Изҳор

Худбин эмасман

Бизлар ҳеч қачон бир-биримизга ҳоким бўлолмаймиз. Чунки иккимиз ҳам муҳаббатга тобемиз.

* * *

Ҳаётга тушуниш қийин: биров севганинг учун сени қийнайди, биров севмаганинг туфайли азоб беради.

* * *

Мен худбин эмасман, шунинг учун ҳам сизни йўқотиб қўйдим.

* * *

Сен бировдан астойдил хафа бўлсангу, унинг бундан хабари бўлмаса! Ёмон-а...

* * *

Муҳаббат қайси юракка кирса ўша юракнинг ҳажмини эгалларкан: сиғмай қолиши ҳам, тўлмай қолиши ҳам мумкинмас чоғи...

* * *

Кўнгилнинг ичида ҳеч нарса йўқолмайди.

* * *

Авваллари сиздан сирларимни яшириб қийналардим. Бугун ҳаммасини очиб ташладим. Энди сиз ҳам менинг мулкимга айландингиз. Демак, сизни жуда эҳтиётлаб, асрашим керак.

* * *

Тоғларга тош отиб овора бўлманг, барибир нишонга уролмайсиз. Тоғлар — алдамчи...

* * *

Қизғалдоқни узманг, шундоқ ҳам унга қисқа умр берилган.

ШАМСИҚАМАР.

Баҳсга чорлаймиз

НЕГА ОИЛАНГИЗГА ОШИҚМАЯПСИЗ?

Оила бизнинг ватанимиз, сиғинадиган азиз даргоҳимиздир. У Шарқда ҳамиша муқаддас ҳисобланган ва шундайлигича қолиши керак. Ўтган уламолардан бири «Ўз уйида бахтли бўлган кишигина чинакам бахтлидир» деган экан. Дарҳақиқат, шундай! Оиладан, ота-онадан олинган сабоқ болалар учун асосий мактаб вазифасини ўтамоғи лозим.

Бироқ ҳозир ўз ота-оналаридан қониқмай яшаётган болалар ёки ўз фарзандларининг устидан арз қилиб юрган ота-оналар ҳам йўқ эмас. Опа-сингил, ака-укаларнинг ўрталарида ўтаётган можаролар ҳақида-ку, гапирмасак ҳам бўлаверади...

Тўғри, тарихда ака-укалар бир-бирлари билан тожу тахтни деб талашганлар, қон тўкканлар. Эҳтимол, Улуғбекка қилинган хиёнатнинг касофати туфайлигина буюк темурийлар сулоласи инқирозга юз тутгандир. Эҳтимол, шу боис ҳам Марказий Осиё халқлари қарийб беш асрга яқин вақт мобайнида мустамлакачилик зулмидан азият чекиб келгандир. Балки Ҳусайн Бойқародек буюк шоҳнинг биргина қалтис хатоси — ўз набирасининг ўлдирилишига фатво берганлиги туфайли ҳам тарих олдида бироз бошимиз эгикдек, туюлди менга. Ахир беш аср дегани озгина фурсат эмас, унда қанча қон янгиланган, қанча авлод дунёга келиб, дунёдан кетган.

Йўқ, биз бу билан оила мавзусини баҳона қилиб, катта-катта дунёвий масалалар хусусида тўхталмоқчи эмасмиз. Фақат ҳамма-ҳамма ўз уйига ошиқса деймиз, болаларнинг ҳам, катталарнинг ҳам энг оромбахш маскани уларнинг ўз уйи, ўз хонадонлари бўлишини истаймиз.

Кўпинча аёлларнинг оғзидан «Уйда қолган куним кўпроқ чарчайман, қайтанга ишхона дуруст...» қабилидаги гаплар эшитилиб қолади. Эркаклар ҳам тирикчилик ташвишларидан, уйдаги ғалвалардан безиб улфатлари даврасига шошилади. Болаларнинг-ку, кўчадан уйга киргилари келмайди. Қариндошлар эса ўлим-етим, тўй-маъракa, ё бир туғилган кун баҳонасида тўпланишмаса, бошқа пайтда дийдорлашишни хаёлларига ҳам келтирмайдилар.

«Болаларга ўйин кўп, эркакларга эрмак кўп», дейишади. Аёлга-чи! Агар у уйидан безса — безса эмас, тўғрироғи сиғмай қолса қаерга боради!

Кейинги пайтда бевафо деган сўзни асосан аёлларга нисбатангина қўллайдиган бўлиб қолдик, гўё бу қусур эркакларга дахлсиздек... Ахир бугун ўз оиласидангина эмас, ҳатто болаларидан ҳам бош тортган «ота»нинг эртага ўз халқидан юз ўгирмаслигига ким кафолат бера олади!

Ҳозирги замонда аёлнинг эрсиз қолиши фожеа бўлмай қолди ёки эркак хотинсиз ҳам бемалол давру даврон суриб яшай олади. Аммо болалар отасиз ёки онасиз қолсалар-чи! Ҳамма фалокат шунда! Бир аёлни биламан, кўрган киши 40—45 ёшларни чамалайди, аслида эса у ҳали ўттизга ҳам кирмаган. Эрининг жоҳиллигига гувоҳ бўлган қўни-қўшнилар унга ҳар доим ажралишни маслаҳат беришади. У эса: «Эрим-ку, туппа-тузук одам. Агар одам шаклидаги аждаҳо бўлганда ҳам, бари бир болаларим учун яшардим» деб қўя қолади.

Майли, бир умр чидаб, кўникиб яшашга бардошлари етмаса, (балки уларни ҳам тушуниш керакдир) эр-хотин ажралишсин. Бироқ уларнинг болаларини отасидан ҳам, онасидан ҳам жудо қилмаслик керак. Бунинг учун қозилашаётган аламзада эр-хотиннинг даъволарини шўрлик болаларга эшиттирмаслик лозим бўлади. Зотан бола ота ихтиёрида қоладими ёки онаси билан бирга кетадими, бундан қатъий назар у истаган пайтида ўз онаси ёки ўз отаси билан учрашиб турсин ва бу хоҳишни қондириш собиқ эр-хотиннинг зиммаларига қонун йўли билан юклатилиб қўйилса айни муддао бўларди. (Негаки, ўч олиш мақсадида фарзандига ўз отаси билан учрашиб туришни таъқиқлаб қўйгувчилар ҳам бор-да!)

Йўқ, биз бу билан юртдошларимизнинг хулқу атворларини ҳам муҳокама қилмоқчи эмасмиз. Фақат кўнглимизнинг бир четини ғашлаб турган айрим мулоҳазаларимизнигина айтмоқчимиз.

Одамларни турмушдан бездирмаслик учун, оила уларни оҳанграбодек ўзига чорлаб турмоғи учун нималар қилиш мумкин? Ҳеч биримизга сир эмас, ҳозир ёлғиз аёллар оилали хотинларга нисбатан кўпроқ имтиёз, кўпроқ имкониятларга эга ва улар яхшироқ ҳам яшайдилар. Ёки аксинча, оиласиз эркаклар ҳам давраларни тўлдириб катта-катта гапириб юришади, ҳеч ким уларнинг «мушугини пишт» демайди. Наҳотки, оиланинг юки шунчалик оғирлашиб кетган бўлса! Ахир ҳозир уч фарзандни дунёга келтирган аёл кўп болали она ҳисобланади-ку!

Ота-онасининг гапини қулоққа олмаган қизча балоғатга етгач ўзини эрининг ихтиёрига батамом топшира олармикин! Бугун муаллимасини беҳуда ранжитган болакай, бир кун келиб рафиқасининг кўнглини олишни эплай билармикин!

САҲИФАМИЗНИНГ МУҲТАРАМ МУШТАРИЙЛАРИ!

Бизни шулар хусусидаги сизнинг фикрингиз қизиқтиради. Йигит-қизларни турмушга тайёрлаш учун, ота-она билан фарзандлар, ака-укалар, опа-сингиллар ўртасидаги муносабатларни яқинлаштириш ва мустаҳкамламоқ учун нималар қилиш мумкин! Ёш оилаларга қандай ёзилмаган қонунларни жорий этишни маслаҳат берган бўлардингиз! Хуллас, нима қилсак, одамлар оиласига, уйига ошиқаркин!

Сиздан фикр ва мулоҳазаларингиз битилган мактублар кутамиз.

Замира ЭГАМБЕРДИЕВА,
«ТУРКИСТОН» мухбири.

Озода БЕКМУРОДОВА

Ёғий кечаларнинг сулув келини

Шеърият...

Бир умр талпинувчи ва ҳаётнинг сўнгсиз қирраларидан ярадор кўнгилнинг сиғинажак муборак меҳроби, дардлар қўналғаси, севинчлар тошқинида чайилган покиза чечак...

Манзилга етсангиз... Абадият ибратлари ва сеҳрловчи ҳикматлари бор унинг...

Сизнинг маснадингиз, ота, фарзона,
дилингиз меҳробин тавоф этайин.
Риҳлат тадориги, муинс ғалаён
ғамзада юрагим энди ситайин.
«Гуноҳ занжирида вужуд шиканлиғ»
Оҳ, марғуб насимлар эсмади, нетай.
Макрдан бенасиб, иғводан хориж,
муаззам манозил чорлайди, кетай.
Ёғдулар сиймига кўмилар таним,
осмонимда сузган абру найсонлар.
Наззора рангдадир — менинг кафаним
Ота, отаётир мунаввар тонглар.
Фарзона қалбингиз олдида ота,
энг тийра қуюнлар тортади шаффоф.
Сиз муиғ тортманг зинҳор, оҳ урсангиз гар,
Ёрилиб кетади Осмон, Кўҳи Қоф...

* * *

«Алвидо» — лабларим пичирлар ожиз,
Кўзларим ҳижроннинг майига тўла.
Сен шунча яқинсан, шунчалар олис,
Қонимда озорлар ўсади гуллаб —
Кетасан...
Сенсиз жаннатларим қолди шумшайиб,
Қишлар Баҳоримни Кузга алмашди.
Тилакларим синиқ, умидим майиб,
Эшигим тополмай нурлар адашди.
Кетасан...

* * *

Келсайдинг...
Қалдирғочлар келиб олса суюнчи,
Бойчечаклар чиқса тошларни ёриб.
Чучмомолар бўлиб келсалар элчи,
Висол дийдоридан берсалар дарак.
Келсайдинг...
Гиламлар тўшаса сулув майсалар,
Кўзларим севинчдан кетсалар порлаб.
Ҳув зангор кенгликда бир ошиқ,
Маҳзун най чалар, («Шу сен бўлсайдинг»).
Бахтлар даргоҳига қолсалар чорлаб.
Келсайдинг...
Оймомо сочимни қўйсайди ўриб,
Умид сочларимга тақар жамалак.
Ойнинг нурларидан тўшалса чойшаб,
Юлдузлар ҳасаддан ёнсалар керак.
Жийдалар гуллаган маҳали,
Толбарглар тақиб қўйсанг сочимга,
Япроқлар хазонга айланмай ҳали,
Чечаклар унсалар изларимизда.
Тулпоринг қанотли бўлса,
Оққуш бўлиб ҳузурингга чиқсам-да пешвоз,
Сўнгра кафтларингга оҳиста қўнсам,
Само узра бирга қилсайдик парвоз.
Келсайдинг...

* * *

Юлдузлар ёлвориб келдилар жоним,
Шамоллар зорланиб елдилар жоним.
Рақиблар кимлигим билдилар жоним,
Пойингга тиз чўкиб сени севаман.
Армондан ўзимга кўйлаклар бичдим,
Муҳаббат шаробин ютоқиб ичдим.
Энди севилмоқнинг баҳридан кечдим,
Юракни чангаллаб беҳуш бўламан.
Умид боғларимда дайдир хазонлар,
Отқилаб ўйнайди бебош тўзонлар.
Эмраниб кутдим оҳ, саҳар, азонлар,
Сенинг оёғингдан қучиб ўлгали...

* * *

Сени қарғамасман, истамас юрак,
Фақат сароб чиқди мен қилган тилак,
Ўзимдан ортиқроқ, ўзимдан кечиб,
Мен сени шунчалар севгандим...
Ғамлар бўлди менинг йўлдошим,
Хиёнат ҳузурида эгилди бошим,
Эвоҳ, қуриб қолди кўздаги ёшим,
Мен сени шунчалар севгандим...
Майли гуноҳларим бўлсин кафаним,
Куйдиринг, кул қилинг фаришта таним,
Ҳурлар маконидир менинг маконим,
Мен уни шунчалар севгандим...

* * *

Сиздан ёдгор нима қолар, айтинг менга,
Вужудимни титратувчи нигоҳларми!
Ҳижрон отлиғ қароқчилар қатл этса,
Билиб билмай қилиб қўйган гуноҳларми!
Сиздан ёдгор нима қолар, айтинг менга,
Айролиқлар ўлжа олар жонимни,
Лабларимдан бўса олар ялмоғиз
Узун тунлар сотиб олар тонгимни.
Сиздан ёдгор нима қолар, айтинг менга
Бўғзингизда қолиб кетган изҳори дил,
Менга атаб қалбингизнинг гулзорида,
Узилмасдан хазон бўлган, сўлиган гул.
Сиздан ёдгор нима қолар, айтинг менга,
Қамбарга никоҳлаб қўйдингиз мени,
Бир хазонлиғ боғ ичида мен,
Ёғий кечаларнинг сулув келини.
Сиздан ёдгор нима қолар, айтинг менга...

* * *

Келмадинг...
Кўзларим тешилди йўлингда.
Билмадинг...
Оҳларим эшилди йўлингда.
Илмадинг...
Кўзингга кўзимни ўймадинг.
Тилмадинг...
Бағримни ўтлар-ей қўймадинг.
Имладинг...
Олисдан зулматнинг бағридан.
Бормадим...
Мен энди кечганман бахтларининг баҳридан,
Ҳайдама, ҳеч кетгим келмайди.
(Муҳаббат ҳурларининг маскани).
Бу ширин азоблар шаҳридан.
Келмадинг...
Бардош сочларимга тақди жамалак...

ГЎЗАЛЛИК УСТАЛАРИ БЕЛЛАШГАНДА

Яқинда Тошкентда сартарошларнинг Ўзбекистон Республикаси мустақиллигининг икки йиллигига бағишланган XII жумҳурият касб-кор маҳорати танлови бўлиб ўтди. «Ўзмаишийхизматуюшма» бошқаруви раисининг ўринбосари Ҳ. Аббосов танлов иштирокчиларини самимий табриклаб, уларга муваффақиятлар тилади.

Нуфузли ҳакамлар таркибига Тошкент, Чирчиқ, Андижон, Самарқанддан келган 7нафар энг яхши модельер усталар кирди. Синов байрамона, кундалик, истиқболли, спорт, соч олиш ва уни шаклларга солиш бор бўйича ўтказилди. Ҳар бир соч шакли учун 60 дақиқа вақт ажратилди. Шундай қилиб, мусобақа бошланди, дастлаб эркаклар сочини шаклга солиш беллашувига ўрин берилади. Сартарошлик курсиси олдида Тошкент сартарошлик хизматлари комбинатидан келган Таваккал Норхўжаев ўзининг моҳир қўллари билан афсунгарлардек ишламоқда.

Тиним билмай ўқиш, илғор тажрибани ўрганиш, мустақил ишлаш Таваккалга биринчи ютуқни қўлга киритиш имконини берди — эркаклар сартарош усталарининг шаҳар танловида совриндор ва биринчи даражали уста бўлишдек муваффақиятни қўлга киритди. Хўш, бугун ҳакамлар ҳайъати республика танловида нима деркин?

Барча ҳакамлар энг юқори баҳо — 20 рақами ёзилган тахтачаларни кўрсатдилар. У бажарган спортча туридаги соч шакли эркакларнинг сартарош усталари ўртасида биринчи совринли ўринни олди. Бундан ташқари, Таваккал Норхўжаев эркакларнинг истиқболли соч шакли учун ҳам 2-даражали диплом билан тақдирланди. Шунингдек, ёшлар ўртасида Самарқанд вилоятидан Исроил Давидов, Тошкент вилоятидан Наталья Духанина ва Қўқон шаҳридан Янис Струфопулолар ҳам эркакларнинг спортча соч шакли бўйича совриндор бўлдилар. Соч шаклининг истиқболли турлари бўйича самарқандлик Исроил Давидов, фарғоналик Мариэтта Кузнецова ғолиб чиқдилар.

...Энди аёлларнинг соч усталари ишга киришдилар. Тошкент сартарошлик хизматлари комбинатидан Гулзода Нодирова аёлларнинг байрамона соч шакллари бўйича барча совринли ўринларни эгаллади. Гулзода ишга киришишдан олдин рўпарасида ўтирган аёлнинг юз тузилишини диққат билан, синчиклаб кўздан кечирди. Нодиранинг хизматидан мунтазам фойдаланиб юрган кишилар устага ҳеч нарсани уқтирмаслик кераклигини, у ҳамма нарсани ўзи кўра олишини билишади. Унинг ясаган соч шакллари ўзининг гўзаллиги билан ажралиб туради.

Мана ҳозир ҳам унинг бажарган ишлари энг юқори баҳо — 20 баллга баҳоланиб, у биринчи ўринни эгаллади. Фарғона вилоятидан келган Маргарита Странцова иккинчи ўринни олди. Учинчи ўрин самарқандлик Хосият Мамадалиевага насиб этди.

Аёллар кундалик соч шаклини ишлаш ва уни фен ёрдамида тахлашда фарғоналик Маргарита Странцова биринчи ўринни, иккинчи ўринда тошкентлик Гулзода Нодирова, учинчи ўринни самарқандлик Хосият Мамадалиева эгаллашди.

Барча ғолибларга диплом ва пул мукофотлари топширилди. Танловнинг энг ёш қатнашчилари — Андижон вилоятидан келган Оксана Степанова ва Хоразм вилоятидан келган Азамат Ҳайитовлар ҳам пул мукофотлари билан тақдирландилар. Бундан ташқари, сартарошлар учун асбоблар ишлаб чиқаришга ихтисослаштирилган «Зафар» кичик корхонаси танловдан ташқари қатнашган уч нафар устани — республика муддатли ўқув комбинати ишлаб чиқариш таълими мастери Лика Мун, самарқандлик Даврон Тоиров ва тошкентлик уста сартарош Ғайрат Каримовларни электр қисқич (плойка)лар билан мукофотлашди.

Жамоа бўйича ўринлар қуйидагича бўлди:

1-ўрин Тошкент, 2-ўрин Самарқанд вилояти ва 3-ўрин Фарғона вилояти жамоасига берилди.

Шундан сўнг намойиш қилиб кўрсатиш иштирокчилари — Тошкент сартарошлик хизматчилари комбинатининг халқаро тоифадаги модельер Э. Г. Степанова раҳбарлик қилаётган тажриба лабораториясининг ёш усталари саҳнага чиқдилар.

Биз танловни бошидан охиригача кузатар эканмиз, усталарнинг моҳир қўллари ярим соатдагина сизнинг сочингизни турли шаклларга солиб, мўъжиза яратишлари, теварак-атроф гўзал бўлишининг шоҳиди бўлдик.

А. МИНГУЛОВ,
И. КОГАН,
«Ўзмаишийтехлойиҳа» институти тарғибот ахборот марказининг мутахассислари.

СУРАТЛАРДА: кўрик-танловда.

Газета саҳифаланаётганда:

ЯНГИ КОНЦЕРТ ДАСТУРИ ТАЙЁР

Андижон шаҳар маданият уйидаги «Идель» татар-бошқирд фольклор-этнография ансамбли Ўзбекистон мустақиллигининг икки йиллиги байрамига янги концерт дастурини тайёрлади. Унга Марказий Осиё, Яқин Шарқ ва Россиянинг ўрта минтақаси халқларининг қўшиқ ҳамда рақслари киритилган. Ҳаваскор артистлар гастроль сафарлари режасини белгиладилар. Байрам арафасида улар Андижон вилояти, шунингдек, Фарғона водийсидаги қўшни вилоятлар, шаҳар ва қишлоқларида ҳамда Қирғизистоннинг Кўчқорота ва Ғулча шаҳарларида ўз маҳоратларини намойиш этадилар.

ШАҲРИСАБЗ ТРИКОТАЖИ

Қашқадарё вилоятидаги дўконларга чиройли футбол кўйлаклари, болаларнинг ёзлик кийимлари ва костюмлар келтирилди. Уларнинг ҳаммаси трикотаждан тикилган. Бу яқинда Шаҳрисабзда ишга тушган трикотаж фабрикасининг маҳсулотидир. Бу ерда тайёрланган кийимлар сифати чет элдан келтирилган кийимларникидан қолишмайди. Фабрика Россия ва Молдовадаги трикотаж газлама ишлаб чиқарувчи корхоналар билан мустаҳкам алоқа ўрнатган. Хом ашёнинг бир қисми Андижондан келади. Буларнинг эвазига корхона ўз маҳсулотларининг жўнатади.

Шаҳрисабзда янги корхонанинг ишга туширилиши аҳолини иш билан таъминлаш муаммосини ҳам анча енгиллаштирди: бу ерда 450 киши, асосан аёллар, собиқ уй бекалари меҳнат қилмоқда.

НУРОТАГА ПОЛВОНЛАР КЕЛАДИ

Нурота туман ҳокимлиги миллий курашни янада ривожлантириш тўғрисида қарор қабул қилди. Республика мустақиллигининг 2 йиллиги арафасида елкаси ерга тегмаган Нажимиддинполвон ҳамда Давудполвонлар соврини учун кураш мусобақалари бошланди.

Беллашувга республика вилоятларидан полвонлар таклиф этилди. Ғолибларни тақдирлаш учун туман ҳокимлиги 70 минг сўм, «Ғозғон» мармар корхонаси 50 минг сўм ажратди.

Келгуси сонда:

● АРРАФОТДА — АРРАТОҒ

● ЎЗГАНИНГ ҲАҚИ..

БЕҒУБОР БОЛАЛИК.

Даврон АҲМАД сурати.

«Сувора»

У МУДРАБ ЁТГАНЛАРНИ УЙҒОТАДИ, ДЕЙДИ ОГАҲИЙ ОТИНДАГИ ХОРАЗМ ВИЛОЯТ ТЕАТРИНИНГ БОШҚОНИ, ШОИР ВА ДРАМАТУРГ КОМИЛ АВАЗ

— Комил оға, аввало театр ҳақида гаплашсак. Томошабин масаласи. Шаҳарни қўятурайлик. Қишлоқдан келиб бирор саҳна асарини томоша қиламан дейдиган одамлар саноқли. Ўзимдан мисол. Турмуш икир-чикирлари шу қадар кўп ва вақт тиғизки, сўнгги марта қачон театрга тушганим, кино кўрганимни эслай олмайман.

— «Театр» сўзининг мазмуниёқ, юнон тилидан ўгирганимизда «томошахона» демакдир. Лекин, унинг моҳияти шунчаки томоша кўрсатиладиган масканда анча кенгроқ. Санъат халқнинг ўткир кўзи, зийрак фикри, эътиқодли қалбини ўзида мужассамлаштирган бир мўъжизадир. Зеро, театр жамият кўзгуси сифатида фақат унинг кечаги куни, бугуни, эртасини ўзида акс эттирибгина қолмайди, айни пайтда жуда катта ижтимоий заруриятниям ўзида мужассамлаштиради. Юрт камол топишида, инсонни маънавий тарбиялашда театр жуда катта ижобий таъсир воситасини ўтайди. Бунинг учун эса унинг халқ билан мулоқоти яқин, чамбарчас бўлмоғи керак. Худди шундан театр ва томошабин масаласи келиб чиқади. Бу масала эса ўз навбатида намойиш қилинаётган ёки қилинажак асарнинг бадиий жиҳатдан мукаммаллиги, халқчиллиги ва санъаткорларнинг ижро маҳоратига бориб тақалади. Лекин, шу ўринда мен бошқа бир эътирозни ўртага ташламоқчи эдим. Мана сиз, зиёли одам, «турмуш икир-чикирлари шу қадар кўп ва вақт тиғизки, сўнгги марта қачон театрга тушганимни эслай олмайман» деяпсиз. Мен бундай «икир-чикирлар» баҳонасига мутлақо қаршиман. Агарда театрни билсангиз (севсангиз демай турайлик), йилнинг Худо берган 365 кунида ақалли икки соат вақт топган ва бир марта саҳнада рўй бераётган томошанинг гувоҳи бўлардингиз. Афсуски, сиз ва сизга ўхшаган зиёлилар театрдан узоқлашиб бораётирлар. Бундай пайтда дала кишиси ёки чорвадор ҳақда гапириб ўтириш ортиқча.

— Мен ҳам оддий бир томошабинман. Раҳматлик Шукур Бурхон ижросидаги «Шоҳ Эдип»ни ойнаи жаҳонда ҳар гал намойиш қилганларида кўзларимга ёш қуйилиб келарди... Демоқчиманки, ҳозир одамлар санъатнинг бу туридан совишдими ёки театр раҳнамолари янги ва қизиқарли мавзуларни кўтара олмаяптиларми!

— Совиш, совимаслик тушунчасига аниқлик киритиш учун юқорида айтмоқчи бўлган эътирозимни давом эттираман. Меҳр кўзда, деб бежиз айтишмаган. Яқин қариндошингизни тез-тез кўриб турмасангиз ётлашиб кетасиз. Дўстлик ҳам шундай. Умуман узоқлашиш, энг яқин одамни ҳам ёт қилади, театр ҳам шундай. Узоқлашишнинг ўзи ҳар эзгу истакни сўндирувчи даҳшатли ҳодисот. Лекин кимлардир театр томошасига кириб, ярмидан ё салдан кейин ташлаб кетиша бошласа, бу театр учун фожеали ҳол бўлур эди. Бироқ бундай воқеа гувоҳи бўлмаганман, аксинча одамларнинг театр томошасини охиригача кўриб, бой таассурот билан, илиқ гапларни айтиб чиққанларини эшитганим учун ҳам бу масалада қатъиятлик билан «узоқлашиш» тушунчасига урғу бериб гапираяпман. Агар санъаткорлар янги ва қизиқарли мавзуларни кўтармаганларида, ҳали айтганимдай, одамлар томошани қониқиш билан кўришмас эди. Лекин гап уларни жалб этишда, узоқлаштирмасликда.

Ҳар бир театрда янги саҳналаштирилган спектакл аввало жамоатчилик кўригидан ўтказилади, кейин халққа тақдим этилади. Ана шу жамоатчилик кўригига олимлар, театршунослар, шоирлар, ёзувчилар, журналистлар таклиф этилади. Хуллас биз 150—160 одамга таклифнома ёзамиз. Шулардан 15-20 нафарига таклифнома олдингизми, вақт топиб келинг, деб қўнғироқ ҳам қиламиз. Уларнинг кўпчилиги иши борлигини важ қилиб келолмаслигини айтишади. Хуллас, янги спектакль кўригига 10—15 одам келади, холос. 10 фоизгина одам. Улар ҳам бўлим бошлиқларининг зуғуми билан келса ажабмас. Ахир олимларнинг, зиёлиларнинг театрдан узоқлашиб бораётгани уларнинг маънавий қашшоқлигидан далолат бермайдими? Тилга алоқадор спектаклга тилшунослар келмаса-я?! Яна ажабланарлиси шундаки, театр спектакллари, томошабинлар ҳақида «қитмир» фикрда бўлувчиларнинг аксарияти яқин 4-5 йилда бирор спектаклга қадам ранжида қилмаган шахслардир. Ахир ўтган йили «Лайли ва Мажнун» бир ҳафта узлуксиз намойиш қилинди, «Жобби жўжакнинг ҳийласи»чи? Зал тўла одам. «Лайли ва Мажнун», «Жаҳаннам» спектакллари Тошкент телестудияси томонидан суратга олиниб, намойиш этилиши Огаҳий театри артистларининг юксак маҳоратларининг натижаси эмасми? «Марварид таққан аёл», «Тили асалим», «Ғаройиб можаролар» спектакллари, қўғирчоқ театрининг ташкил этилиши-чи? Муҳсин Ҳалилнинг «Сусамбил» эртагини театр ёшлари нақадар маҳорат ила ижро этишди. Репертуаримиз ранг-барангдир, ундан воқиф бўлиш учун эса, театрга келиб кўриш керак. Ё нотўғрими? Бозор иқтисодиёти, кечқурун театрдан қайтишдаги беҳаловатлик, автобусларнинг кечга бориб камқатновлиги театр мухлислари учун баҳона бўлолмайди. Ҳаёт оқими ҳеч қачон бир зайлда оқмайди ва у ё бу нарсага муносабат ҳам шу оқим таъсирида ўзгариб туриши табиий. Бироқ тўғрисини айтмоқ ҳам керак, шу кун талаби даражасидаги драма асарлариям жуда кам. Шу йил вазирлик тавсия этган 60—70 та саҳна асарини ўқиб чиқдик, минг афсуски, бирортаям пьеса тополмадик. Драматургларга мурожаат этдик. Шоир ва драматург Омон Мухтор «Иккинчи ҳаёт» деб аталадиган асарини тақдим этмоқчи. Бронислав Нушичнинг «Ғамгин қариндошлар» сатирик комедиясини саҳналаштирмоқчимиз. Театрнинг бош режиссёри И. Ниёзматов билан маслаҳатлашиб янги пьеса саҳналаштиришга четдан режиссёрлар чақириш ниятимиз ҳам йўқ эмас.

— Умуман «чеккадаги театр» — вилоят театрининг аҳволи қандай!

— Театрни марказда эмас, чеккада бўлишлиги уни бирон бир маъсулликдан мосуво этолмайди. Театр ҳамма ердаям театр. Лекин, чеккадаги театрга марказ эътибори, марказий матбуот, радио ва телевидениенинг эътибори албатта кам бўлади. Шу боис, томошабинлар доираси вилоят доирасидан чиқолмай, ўз қобиғида ўралашиб қолиш хавфи бор, бу эса театрнинг ижодий баркамоллигини анча сусайтиради. Энг ёмони марказдаги мунаққидларнинг театрларни «марказий» ва «чекка» тушунчаларига бўлишидир. Спектакл сал суст бўлса, «ҳа энди, вилоят театри-да», ёки сал муваффақиятли чиқса, «ҳа, энди вилоят театри-да, ҳаракат бўлса шунча бўлади-да» дея ҳар қандай ҳолатда ҳам вилоят театрига ачиниш билан қарайдилар. Бу эса, камбағалга ғариблигини тинмай эслатиб тургандай гап.

— Сизнинг театрга директор бўлиб келишингизни тасодифга йўйиш керакми ёки соҳага бўлган иштиёқ, уни қайта жонлантириш истагими!

— Умуман театр нафақат марказнинг, балки вилоят раҳбариятининг ҳам эътиборига муҳтож бир ташкилот. Мен ҳамиша театр фаолиятини катта қизиқиш билан кузатиб келганман. Бизни эски уйимиз театрнинг шундай ёнгинасида жойлашгани учунми, санъатга бўлган қизиқишимми (мусиқа мактабида ҳам ўқиганман) театрга ҳар куни кирардим. Маҳалламизда энг етакчи актёрлар, созандалар яшашарди ва кундузи ҳам, кечқурун ҳам маҳаллада театр ҳақида гурунг бўларди. 1951—52 йилларда аншлаг билан қўйилган «Алпомиш»га, «Фарҳод ва Ширин»га ёзи билан ҳар кеч кирардим. Алпомиш ролида яғриндор, бақувват М. Раҳимов чиқардилар. Ҳозир у киши Ўзбекистон халқ артисти. Қўлидаги ўқ-ёйни шундай зарб билан тортиб отардики, ёнида турганлар қўлларини пешонасига тутиб «Ўққа қаранг, ҳали тушмади, ҳали тушмади» деб «оҳ-уҳ» қилишганларидан «олисга учган» ўқни эртасига театр ёнидаги катта боғдан излардим. Ёзги театр биноси менга жуда тилсимли кўринарди. Ана шу болаликдаги сирли таассурот ҳозиргача тарк этгани йўқ. «Жаҳаннам» деган пьеса ёздиму, театрга боғланиб қолдим ва мени театрга адабий эмакдошликка таклиф этишди. Театр фаолиятини (ҳозирда директори сифатида) ривожлантириш учун турли хил услубу мавзуларга қўл уряпмиз. Услуб деганим — турли ташкилоту муассасалар билан яқиндан алоқа қилиш, ҳомийлик тушунчасига кенгроқ маъно беришдек саъйи ҳаракатлар, мавзу деганда фожеа, комедия, спектаклларидан ташқари, қўғирчоғу, масхарабозлик удумларини тиклаш. Тарихий мавзуга қайтишимиз эса юрт тарихини ёритиш билан бирга, ватанпарварлик туйғуларини тараннум этиш ҳамдир. «Жалолиддин Мангуберди» спектакли янгидан саҳналаштирилиши бунга яққол мисолдир.

— Шу ўринда тарихий мавзуга тегиб кетдингиз. Мустақиллик шарофатидан биз ўз тарихимизни қайта мушоҳада қилишга, уни сохтагарчиликлардан тозалашга киришдик. Аммо, негадир Хоразм тарихи ва ундаги чалкаш нуқталар, миллий-озодлик ҳаракатлари — «босмачилик» деб аталган даврларни одилона ёритиб берган саҳна асарлари кўринмаяпти.

— Тарихий мавзунинг чалкашлиги хусусида яхши айтдингиз. Бизниям ташвишга соладиган нарса шу чалкашлик. Назаримда тарихий асарларга, хусусан араб алифбосининг арабча, форсча матнига тиш ўтмаслиги бир ёну, шу асарларнинг камлиги бир ён. Бу кўпроқ инқилобгача бўлган даврга тааллуқли. Аслида, ҳақиқий босмачиларнинг илк ташрифлари Феруз замонасига бориб тақалади. Инқилобдан кейинги юрт учун, миллат учун курашган, қирғинбарот бўлган «босмачилар» тўғрисида эса ҳали ҳақиқий асарлар ёзилгани йўқ. Лекин уларнинг орасида ҳам оғмачилар, кимнинг тарозиси оғир келса, шу томонга ўтувчилар кўп бўлган. Шу боис ҳам ҳақиқий оқни оқ, қорани қора дейдиган, одилона асарлар яратилмоғи керак.

— Ўзингиз шу мавзуда бирор пьесами, фожеами ёзмоқчи эмасмисиз!

— Хива хони Муҳаммад Раҳимхон II—Феруз хонлигининг икки даврига оид воқеаларни ўз ичига олган «Сақили наво» деган драматик достон ёзган эдим, бу достон чоп этилди. Ушбу достон асосида 5 кўринишли мусиқий драма ёздим. Келаси йил Наврўз айёмида Феруз таваллудига 150 йил тўлади. Ушбу сана муносабати билан бу асар саҳна юзини кўрса ажаб эмас.

— Тўғри, мусиқамизни «қайта жонлантириш» ҳаракати Хоразмда сезиларли. Масалан, вилоят ойнаи жаҳони орқали намойиш қилинаётган «Сувора» туркумидан кўрсатувлар. Сиз ана шу кўрсатув ижодкори сифатида майдонга чиқдингиз. Сизни бу ишга ундаган туйғу мусиқага қизиқишингизми ёки ижодкор тимсолида бошқа «мудраб» ётганларни уйғотиш истагими!

— «Сувора»лар асосан Хоразмда куйланади ва дарё қуйи оқимининг икки тарафида машҳурдир. Ана шу машҳур «Сувора»лар кейинги йилларда бироз қадрсизланиб, инқирозга юз тута бошлади. Бунга уларнинг ижрочилари ҳам қисман сабабчидирлар. Негаки, «Сувора» айтиш ижрочидан кўп меҳнат, кўп иқтидорни талаб этади. «Сувора»ларнинг авжи баланд, қочиримлари сержило, бу эса кўпгина енгил-елпи қўшиқ айтиб, яхшигина кун кўраётган ҳозирги «гўянда»ларга оғирлик қилаяпти шекилли, улар «яллабозлик»ни хуш кўриб қолдилар ва натижада ҳозирги ёшлар, устозлар Шерозий ота, Ҳожихон ака, Комилжон акалар ижро этган услубдаги «сувора»лар завқидан маҳрум бўлиб бормоқдалар. Шулар боис, театр, Хоразм телевидениеси билан ҳамкорликда «Сувора оқшоми» рукнини ташкил этиб, ҳар бир «Сувора»га бағишлаб алоҳида бир эшиттириш бериб бораяпти. Ушбу кўрсатувларимиз акс-садоси одамларга сезиларли даражада таъсир этаяпти дея оламан.

— Муштарийлар эътиборига бирорта янгилик — тарихимиз борасида «теша тегмаган» гап айтсангиз...

— Бу борада яна Ферузга мурожаат этамиз. У киши мақом хусусида шундай фармони олий берган эканлар: «Бизким Хоразм мамлакатининг олий ҳоқони Муҳаммад Раҳимхон Соний қуйидаги фармони олийга имзо чекдик. Хоразм мақомлари халқнинг даҳлсиз мулки, деб эълон қилинсин, ушбу фармони олийга шак келтирган ва мақомларни камситган ёинки уни бузиб ижро этган кимсалар қаттиқ жазолансин», деб.

— Самимий суҳбатингиз учун раҳмат.

Рўзимбой ҲАСАН суҳбатлашди.

Бош муҳаррир: Жаббор РАЗЗОҚОВ
Таҳрир ҳайъати: М.АБДУСАМАТОВА, А.АҲМЕДОВ (*бош муҳаррир ўринбосари*), К.ЖУМАНИЁЗОВ, З.МАМАДАЛИЕВ, К.РАҲИМОВ, З.РИХСИЕВ (*масъул котиб*), С.РУСТАМОВ.

Таъсис этувчи:
ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАР ИТТИФОҚИ МАРКАЗИЙ ҚЎМИТАСИ *ва* "ТУРКИСТОН" ИЖОДИЙ ЖАМОАСИ
газета 1925 йил 8 февралдан "Ёш ленинчи" номи билан чиқа бошлаган.

ТАҲРИРИЯТ:
хатлар ва оммавий ишлар – 32-56-57; ёшлар сиёсати ҳамда фан ва халқ таълими – 32-57-93; ижодкор ёшлар – 32-57-52; иқтисод, қишлоқ ёшлари, спорт ва ватанпарварлик – 32-55-81; ахборот ва бадиий безаш – 32-53-98; тижорат – 32-58-48; қабулхона – 32-56-58.

МАНЗИЛИМИЗ:
700083, Тошкент, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.
Нашр кўрсаткичи: 64607

Газетамиз ҳафтанинг сешанба, пайшанба, шанба кунлари чиқади.

Қўлёзмалар ҳамда суратлар муаллифларга қайтарилмайди ва таҳлил этилмайди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Маҳкамасининг Ишлар бошқармаси ҳузуридаги «Шарқ» нашриёт-матбаа концерни. Манзилгоҳи: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй. 1 2 3 4 5 6

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 00130. Буюртма Г — 336. 62462 нусхада босилди, ҳажми — 2 босма табоқ. Офсет усулида босилган, қоғоз бичими А—2. Босишга топшириш вақти — 21.00. Босишга топширилди — 20.20 да.